ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

1844.

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

Ἕως διδαχθῶσι πολλοὶ, καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις.—Δανιὴλ ιβ'. 4.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΓΡΙΦΦΙΤΤΟΥ.

1844.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

Ὁ Ἀπολελιθωμένος Καταβράκτης τοῦ Παμπούκ Καλεσὶ Σελ. 1
Ὁ Κάϊν φονεύων τὸν Ἄβελ. 10
Ὁ Ὀβελίσκος τῆς Λοῦξορ, ἐν τῇ Πλατείᾳ τοῦ Λοδοβίκου Δεκάτου Ἕκτου, ἐν Παρισίοις . . . 26
Ἰωάννης Ὀβάρδος 33
Κατοπτρισμὸς εἰς τὰς Πεδιάδας τοῦ Μεξικοῦ . . 61
Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος 65
Ὁ Ἀριστοτέλης 74
Ὁ Δημοσθένης 81
Ἡ Πόλις Ἀμβοῦργον 101
Νορβεγοὶ Στρατιῶται καὶ Λαπονοὶ χωρικοὶ, καταβαίνοντες τὰ Ὄρη 127
Στρατιωτικὴ Στολὴ τῶν Κιρκασσῶν . . . 133
Ἡ ἐν Ἑλκήθρῳ Ὁδοιπορία 140
Κοράνναι Ὀττεντότοι παρασκευαζόμενοι εἰς μετοικεσίαν. 157
Κάφρης καὶ Καφρὶς 160
Θαμνῖται 186
Θαμνίτης ὡπλισμένος δι' ἐκστρατείαν 187

Ὁ Συντάκτης τῆς Ἀποθήκης αἰτεῖται συγγνώμην παρὰ τοῦ δημοσίου διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον ἔκδοσιν τῶν φυλλαδίων τοῦ 1844, *καὶ διὰ τὸ μὴ ἀκριβὲς τῆς τυπογραφικῆς διορθώσεως*—*ἀμφότερα προῆλθον ἐκ τῆς ἀπουσίας του· αὕτη δὲ ἐκ περιστάσεων ἀνωτέρων τῆς δυνάμεώς του.*

Ἐν Χίῳ, 17 *Μαΐου,* 1845 *Ν. Π. Π.*

ΠΙΝΑΞ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ἄγριος, ὁ τῆς Ἀουστραλίας, 190.
Ἀδελφοκτονία, ἡ πρώτη, 10.
Ἀθανασία, τῆς ψυχῆς, 40.
Ἀθῆναι, ἅλωσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν Βενετῶν, καὶ καταστροφὴ ὑπὸ τῶν Τούρκων, 59.
Αἰὼν, ὁ σιδηροῦς, 104.
Ἀλέξανδρος, ὁ Μέγας, 65, 82, 109, 113. Ἐπιῤῥοὴ τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν φιλολογίαν, τὰ ἤθη, καὶ τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων, 107.
Ἀλλοτριομάθεια, 173.
Ἀμβοῦργον, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, 98.
Ἀμμόχουστος ἡ πόλις, 190.
Ἀνδράποδον, ποῖος λέγεται, 119.
Ἀνέλπιστα, τὰ, 111.
Ἀντουερπία, περὶ τῶν ἐμπόρων αὐτῆς, 170.
Ἀποικίαι, Ὁλλανδικαὶ, εἰς τὰς Ἰνδίας, 171.
Ἄποικοι, Βρετανοὶ, 153.
Ἀριστοτέλης, 74.
Ἄστρον, στίχοι εἰς, 56.

Βανδίλοι, οἱ ἐν Ἀφρικῇ, 17, 33, 49.
Βελισάριος, ἡ κατὰ τῶν Βανδίλων ἐκστρατεία του, 17, 33, 49.
Βενετία, ἡ ἐν αὐτῇ Ἀρμενικὴ Μονὴ τοῦ Ἁγ. Λαζάρου, 129.
Βίος, ὁ ἀγροτικὸς, 68.
Βρέφος, στίχοι εἰς ἀποθανὸν, 36.
Βροντὴ, ἀσφάλεια ἐν καιρῷ αὐτῆς, 64.
Βυζαντινὰ, Σύμμικτα, 17, 33, 49.

Γάμος, 37.
Γεωγραφία, ἱερὰ, σημειώσεις περὶ αὐτῆς, 57, 71, 91, 104, 120, 132, 154.
Γλυπτικὴ, 32.
Γνωμικὰ, τῶν Σινῶν, 14. Τῶν Ταπροβαναίων, 55.
Γνώσεις, αἱ ἀνωφελεῖς, 68.
Γράφειν, ἡ τέχνη τοῦ, περὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς, 175.
Γυναῖκες, περὶ τῆς πολυλογίας αὐτῶν, 79. Ὅτι αὐταὶ οἱ πρώτιστοι παιδαγωγοὶ καὶ ἀνατροφεῖς, 85.

Δεσμώτης, ὁ ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπολυθεὶς, 165.
Δημοδιδάσκαλος, καθήκοντα αὐτοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν του, 88.
Δημοσθένης, εἰκὼν αὐτοῦ, 81.
Διακρίσεις, αἱ κατὰ κληρονομίαν, 48.
Διάλεκτοι, 16.
Δίκαια, τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, 56.
Δισάκκιον, τοῦ Αἰσώπου, 70.
Δοκησίσοφοι, τυφλότης αὐτῶν, 68.
Δουπουϋτρένος, καὶ ὁ ἐφημέριος τῆς Καμπανίας, 75.
Δῶρον, ἐπισκόπου εἰς βασιλέα, 48.

Ἑκατόμπους, 97.
Ἑλκηθρον, ἡ ἐν αὐτῷ ὁδοιπορία, 140.
Ἑλλὰς, ἡ ἐν αὐτῇ οἰκονομικὴ διοίκησις τῶν Ῥωμαίων, 123.
Ἕλληνες, οἱ ἀρχαῖοι, πληθυσμὸς αὐτῶν, 93. Ἐμπόριον αὐτῶν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ὀγδόης ἀπὸ Χρ. ἑκατονταετηρίδος, 94.
Ἐξόριστος, ὁ, 27, 42.
Ἐραστὴς, ὁ ἀποτυχὼν, γεννιότης αὐτοῦ, 142.
Εὐγνωμοσύνη, 14.
Εὐδαιμονία, 72, 74.
Ἐφημερὶς, ἡ Ῥωμαϊκὴ, 32.

Ζηλοτυπία 177.
Ζωὴ τῶν φυτῶν, 128.

Θαμνῖται, οἱ, 186.
Θανάτωσις, δημοσία, μίμησις αὐτῆς, 32.
Θεοδόσιος, τὰ κατὰ Θεοδόσιον καὶ Κωνσταντίαν, 20.
Θεόπομπος, ὁ Χῖος, 141.

Ἰαύα, ἡ νῆσος, 171.
Ἰδέαι, ποιητικαὶ, 72.

Καλλιτεχνία, ἡ Ἀσιανὴ, 173.
Καταβράκτης, ὁ ἀπολελιθωμένος τοῦ Παμπούκ Καλεσὶ, 1.
Καταστήματα, κινδυνασφαλιστικὰ, 16.
Κατοπτρισμὸς, 61.
Κάφραι, περιγραφὴ αὐτῶν, 161.
Κίνα, καρποφορία αὐτῆς, 36.
Κιρκασσία καὶ οἱ Κιρκασσοὶ, 133, 155, 170.
Κοιμητήριον, σκέψεις ἐν αὐτῷ, 72.
Κωνσταντία, τὰ κατὰ Θεοδόσιον καὶ Κωνσταντίαν, 20.

Λάζαρος, Ἅγ. ἡ ἐν Βενετίᾳ μονὴ αὐτοῦ, 129.
Λοῦξορ, ὁ ἐν Παρισίοις Ὀβελίσκος αὐτῆς, 25.
Λυκαυγὲς, τὸ, 101.
Λύπη, ἡ μετρία, 188.

Μαρόκον, ἡ αὐτοκρατορία, 115, 139.
Μελέτη, θρησκευτικὴ, 11, 147.
Μητέρες, ἐπιῤῥοὴ αὐτῶν, 14. Συμβουλὴ πρὸς αὐτὰς, 160. Περὶ συμπαθείας μεταξὺ μητρὸς καὶ τέκνου, 163.

Ναύπλιον, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, 149.
Νικόλαος, ὁ αὐτοκράτωρ, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, 180.
Νομικὴ, συμβουλὴ πρὸς τοὺς αὐτὴν σπουδάζοντας, 130.
Νοσοκομεῖα, 10.

Ὀβάρδος, βίος αὐτοῦ, 47.
Ὀβελίσκος, ὁ τῆς Λοῦξορ, 25.
Οἰκειομάθεια, 172.
Ὄνειρα, 63.
Ὀργὴ, 93.
Ὄρη, τὰ τῆς Εὐρώπης, 3. Ἠφαίστεια, 90.
Ὅρκοι, 14.
Ὀττεντότοι, 156.

Οὖπας, τὸ δένδρον, 171.

Παμπούκ Καλεσί, ὁ ἐν αὐτῇ ἀπολελιθωμένος καταῤῥάκτης, 1.
Πατρὶς, ἔρως αὐτῆς, 53.
Πλίνιος, ὁ νεώτερος, ἐπιστολὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸν, 3. Πρὸς τὸν μέλλοντα διοικητὴν τῆς Ἑλλάδος, 146.
Πόλεμος, ἡ ἐξ αὐτοῦ φθορὰ, 145, 154.
Πολίτης, τί ὁ ἐλεύθερος, 119.
Προκόπιος, ὁ ἱστοριογράφος, 31.

Ῥασσέλας, 5, 22, 33, 53, 77, 85, 102, 117, 135, 150, 165, 181.
Ῥωμαῖοι, ἡ ἐν Ἑλλάδι οἰκονομικὴ αὐτῶν διοίκησις, 128.

Σμύρνη, κάτοικοι αὐτῆς καὶ σεισμοὶ ἐν αὐτῇ, 64. Εἰς τὴν πρώτην ἐποχήν της, 69.
Σπήλαιον, τὸ ἐξαίσιον, 73.
Συμπάθεια, μεταξὺ μητρὸς καὶ τέκνου, 163, 187.
Συμπλοκὴ, παράδοξος, 32.

Τάξιμον, τὸ παράδοξον, 73.
Τουρκία, ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς αὐτῆς, 30.
Τρόποι, τοῦ βλέπειν, 52.

Ὑποθέσεις, αἱ ἴδιαί τινος, περὶ τοῦ κυτάζειν αὐτὰς, 138.
Ὑπόκρισις, ἡ ῥητορικὴ, 191.

Φαινόμενον, τῶν πραγμάτων, γέροντος παρατηρήσεις περὶ αὐτοῦ, 174.
Φιλανθρωπία, μελῳδοῦ τινος, 160.
Φίλιππος, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, 192.
Φιλομάθεια, διάφορα εἴδη αὐτῆς, 83.
Φύσις, περὶ τῶν ἔργων αὐτῆς, 10.

Χαρτώνιον, στέγασμα ἐξ αὐτοῦ, 164.
Χιὼν, οἱ ἐπ' αὐτῆς ὁδοιποροῦντες, 128.
Χριστιανισμὸς, Ἀφρικανοῦ τινος, 189.
Χριστιανοὶ, οἱ πρῶτοι, περὶ τῆς τροφῆς, μετριοφροσύνης, καὶ σπουδαιότητος αὐτῶν, 158.

Ψυχὴ, περὶ τῆς ἀθανασίας αὐτῆς, 40.

Ὠκεανὸς, ὁ Εἰρηνικὸς, 36.
Ὠραιότης, 192
Ὠφέλεια, ἡ ἐκ τῶν ἐχθρῶν, 68. Ἡ ἐκ τῶν θλίψεων, 90. Ἡ ἐκ τῆς ἀσθενείας, 191.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελίδι	*Στήλῃ*	*Στίχῳ*	*Ἀντὶ*	*Ἀνάγνωθι*	*Σελίδι*	*Στήλῃ*	*Στίχῳ*	*Ἀντὶ*	*Ἀνάγνωθι*
28	1	8	ἀγγελιοφόρον	ἀγγελιαφόρον	«	«	26	Ἀρμενίων,	Ἀρμενίων·
66	2	40	καὶ εἰς τὴν	ὡς εἰς τὴν	136	«	46	ἐπιθυμίας	ἐπιστήμας
67	1	23	νὰ ἀξιωθῇ	νὰ ἐξισωθῇ	138	1	9	ἀπομακρύνουσα	ἀπομακρύνασα
«	2	16	καὶ τὴν μόνην	ὡς τὴν μόνην	«	«	19	ὀγκωμένους	ὠγκωμένους
68	«	8	τὰς δευτέρας	τὰ δεύτερα	140	2	18	δὲ καὶ σάκχαρις	δὲ σάκχαρις
77	1	11	ἑκάματε	ἑκάμετε	142	1	26	Μυθημναίων	Μηθυμναίων
«	2	14	σφοδρὰν	σφοδραὶ	«	2	31	ἀποθανατίση	ἀπαθανατίση
«	«	15	διαρκοῦσαν	διαρκοῦσαι	143	2	33	τροφὴν	τρυφὴν
78	1	32	γνωμικόν.	γνωμικόν·	144	1	7	ἔκαμε	ἔκαμα
79	2	8	εἰς γυναικεῖον	εἰς τὸ γυναικεῖον	«	«	33	παρασιτῶν	παρασίτων
80	1	20	τοὺς γνωρίμους ἄνδρας της·	τοὺς γνωρίμους της ἄνδρας·	«	«	41	πκρείαν του	παρειάν του
97	2	30	καὶ πιθανῶς	πιθανῶς	147	2	11	πιοῦσα	ποιοῦσα
99	1	8	δεκάτης ὀγδόης	δεκάτης ἐννάτης	«	«	23	ωροπομποί της	προπομποί της
«	1	33	καὶ ἡ μητρόπολις	ὡς ἡ μητρόπολις	150	1	26	ἐπιγραφαὶ ὡς στοίχο	ὡς ἐπιγραφαὶ στίχοι
114	«	6	325	323	155	«	21	ὅσων	ὅσην
115	«	24	27 καὶ 36 Β'.	27° καὶ 36° Β.	162	1	37	πραγματιτῶς	πραγματικῶς
«	«	25	1 20 καὶ 11 30 Δ'.	1° 20' καὶ 11° 30' Δ.	«	2	5	καταχαροῦμεν	καταχωροῦμεν
«	«	33	τῶν 82	τῶν 32°	163	«	7	περιωριμένη	περιωρισμένη
«	2	2	ὑπὸ τοὺς 39 ἢ 40·	ὑπὸ τοὺς 39° ἢ 40°.	«	«	51	σισχάζησαι	στοχάζησαι
«	«	8	κυριωτέρων	κατωτέρων	164	1	35	Ὁ τοιουτοτρόπως παῖς	Ὁ παῖς τοιουτοτρόπως θεωρούμενος
119	«	25	τοὺς αἰχμαλώτους	τὰς αἰχμαλώτους	164	2	31	ὁποσοῦν	ὁπωσοῦν
125	«	14	ὁ συνήθως	ὁ συνήθης	172	2	9	ὅλης	ὅλως
«	«	18	πρῶτο	πρῶτον	«	«	45	μηχανώμενον	μηχανώμενοι
129	1	30	τοιαύτης	τοσαύτης	«	«	49	πολυκτούσης	πληκτούσης
130	2	22	περιπλανήθησαν	περιεπλανήθησαν	173	1	26	σαρώματα	στρώματα
131	1	3	καθίδρευσε	καθίδρυσε	174	2	19	ἔφθσα	ἔφθασα
«	2	8	Vonng	Young	175	«	50	Ἡ φλοιὰ	Ὁ φλοιὸς

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1844. [ΑΡΙΘ. 85.

Ο ΑΠΟΛΕΛΙΘΩΜΕΝΟΣ ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΜΠΟΥΚ ΚΑΛΕΣΙ.

Ὁ ἀπολελιθωμένος Καταῤῥάκτης τοῦ Παμπουκ Καλεσὶ, ἢ τῆς πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ ἀρχαίας Ἱεραπόλεως.

Ἡ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ τῆς Μικρᾶς ἢ Ἐλάσσονος Ἀσίας, καίτοι οὐ μόνον καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ καὶ ἱστορικῶς, πλείστου λόγου ἀξία, καίτοι ἀφθονοῦσα μέχρι τῆς σήμερον ἀπὸ ἐρείπια ἀρχαίας μεγαλοπρεπείας, καίτοι εὐπρόσιτος κατὰ μέγα μέρος διὰ τὰς περὶξ αὐτῆς θαλάσσας, τὸν Εὔξεινον πρὸς βορρᾶν, τὸ Αἰγαῖον πρὸς δυσμὰς, καὶ τὴν Μεσόγειον πρὸς νότον, ὀλίγον ὅμως καὶ ἀτελῶς γνωρίζεται. Πολλὰ τῶν περὶ αὐτῆς λαμβάνουσιν οἱ νεώτεροι γεωγράφοι ἐκ τοῦ Στράβωνος, ὅστις ἀπέθανε 25 μ. Χ. Ἀπετέλει δὲ μίαν τῶν καλλίστων διαιρέσεων τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. « Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ἀνατολῆς,» λέγει ὁ περικλεὴς Ἄγγλος ἱστοριογράφος Γιββὼν, « παριστῶσι δύο ἄκρα ἐναντία, Ῥωμαϊκὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ Σκυθικὴν βαρβαρότητα. Τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιότητος, ἐπὶ πεδίων ἀκαλλιεργήτων διεσκορπισμένα, καὶ ὑπὸ τῆς ἀγνοίας εἰς μαγικὴν δύναμιν ἀποδιδόμενα, μόλις σκέπουσι τὸν τυραννούμενον χωρικὸν ἢ τὸν

περιπλανώμενον Ἄραβα. Ἐπὶ τῶν Καισάρων, ἡ κυρίως Ἀσία* μόνη περιεῖχε πεντακοσίας πολυανθρώπους πόλεις, πεπλουτισμένας δι' ὅλων τῶν χαρισμάτων τῆς φύσεως, καὶ εὐπρεπισμένας καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν τῆς τέχνης. Ἑνδεκα πόλεις τῆς Ἀσίας συνηγωνίσθησάν ποτε ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ ν' ἀφιερώσωσι ναὸν εἰς τὸν Τιβέριον, καὶ ἡ γερουσία ἐξέτασε τὰ δικαιώματα ἑκάστης. Τέσσαρες ἐξ αὐτῶν ἀπεβλήθησαν ἀμέσως, ὡς ἀνίκανοι πρὸς τοιοῦτον βάρος· ἐκ τῶν τεσσάρων μία ἦτο καὶ ἡ Λαοδίκεια, ἥτις καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν ἐρειπίων της εἰκάζεται πόσην εἶχε τότε λαμπρότητα. Ἡ Λαοδίκεια εἰσέπραττεν ἱκανώτατον εἰσόδημα ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων της, περιφήμων διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ μαλλίου των· εἶχε δὲ λάβει, μικρὸν πρὸ τοῦ συναγωνισμοῦ, κληροδότημα ἐκ τετρακοσίων χιλιάδων λιτρῶν στερλινῶν κατὰ τὴν διαθήκην γενναίου τινὸς πολίτου.† Ἀλλ' ἐὰν τοιαύτη ἦτον ἡ πενία τῆς Λαοδικείας, πόσος ἄραγε ἦτον ὁ πλοῦτος τῶν πόλεων ἐκείνων, αἵτινες ἐφάνησαν προτιμότερα ἔχουσαι δικαιώματα, καὶ μάλιστα ὁ τῆς Περγάμου, τῆς Σμύρνης, καὶ τῆς Εφέσου, αἵτινες τοσοῦτον χρόνον διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλας ὑπὲρ τῶν ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι πρωτείων τῆς Ἀσίας;»

Περὶ τὰ ἓξ μίλια ἐκ τῆς Λαοδικείας ἔκειτο ἡ Ἱεράπολις, περίφημος διὰ τὰ ὀρυκτά της ὕδατα. Αἱ δύο αὗται συνηριθμοῦντο μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Φρυγίας. Ἡ Φρυγία ἦτο μεγίστη κεντρικὴ ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· καὶ οἱ Φρύγες ἐκαυχῶντο ὅτι ἦσαν ὁ ἀρχαιότατος λαὸς τοῦ κόσμου. Παριστάνει δὲ ἡ χώρα αὕτη πρόδηλα σημεῖα τοῦ ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ἕδρα σφοδρᾶς ἡφαιστίου ἐνεργείας· ὁ Στράβων περιγράφει μέρος αὐτῆς ὡς τὴν Κατακεκαυμένην· τὴν δὲ περὶ τὸν Μαίανδρον χώραν ὀνομάζει σχεδὸν πᾶσαν εὔσειστον, ὑποκειμένην εἰς σεισμοὺς, καὶ ὑπόνομον πυρί τε καὶ ὕδατι μέχρι τῆς μεσογαίας, ἤτοι ἔχουσαν φυσικὰς ὑποκεκρυμμένας διώρυγας πλήρεις πυρὸς καὶ ὕδατος, ἐκτεινομένας ἕως εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ τόπου. Ὁλόκληρον τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας γέμει ἀπὸ θερμὰς πηγὰς, αἵτινες εὑρίσκονται καὶ εἰς τὴν Προῦσαν, πλησίον τῆς σειρᾶς τοῦ Ὀλύμπου. Εἶναι δὲ καὶ οἱ ποταμοὶ πεφορτισμένοι ἀπὸ ἰλὺν τιτανώδη, καὶ, ὡς οἱ ῥύακες ἄλλων χωρῶν ὅπου ἡ τιτανόπετρα ἐπικρατεῖ, δὲν χρησιμεύουν εἰς πόσιν. Τὸ παράδοξον ἀποτέλεσμα, τὸ παραγόμενον ἐκ τῆς ὑποστάσεως ἢ κατασταλάξεως τῆς τιτανώδους ὕλης, παρετηρήθη καὶ εἰς τόπον τινὰ πλησίον τῆς Ἀτταλείας, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν ἀπολελιθωμένον καταῤῥάκτην τῆς ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μαιάνδρου Ἱεραπόλεως, ταυῦν καλουμένης ὑπὸ τῶν Τούρκων Παμπούκ Καλεσί.

Ἡ Ἱεράπολις, λέγει ὁ Στράβων, κειμένη καταντικρὺ τῆς Λαοδικείας, πλησίον τοῦ ὄρους ὃ Μεσσωγὶς καλεῖται, φημίζεται διὰ τὰ θερμὰ ὕδατα καὶ τὸ Πλουτώνιον, « ἄμφω παραδοξολογίαν τινὰ ἔχοντα.» Τὸ ὕδωρ τόσον εὐκόλως πήγνυται καὶ μεταβάλλεται εἰς πῶρον, ὥστε, ἄγοντες αὐτὸ πέριξ κήπων ἢ ἀμπελώνων, « φραγμοὺς ἀπεργάζονται μονολίθους·» τουτέστι, τὸ ὕδωρ, τὸ ῥέον κύκλῳ περιοχῆς τινος, διὰ τῆς ταχείας καὶ ἀκαταπαύστου ὑποστάσεως ἢ κατασταλάξεως πωρώδους ὕλης, παράγει, τέλος, πέτρινον ὕψωμα,—περίφραγμα φυσικὸν, καλήτερον οἱουδήποτε χειροποιήτου. Τὸ δὲ Πλουτώνιον, ἐξακολουθεῖ ὁ Στράβων, τὸ ἐπὶ μικρᾶς τινος ὀφρύος τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους, εἶναι στόμιον σύμμετρον, ὅσον νὰ χωρῇ ἄνθρωπος, βαθύτατον ὅμως· πρόκειται δὲ τούτου δρυφράκτωμα τετράγωνον, ὡς πεντήκοντα ποδῶν τὴν περίμετρον· τὸ δρυφράκτωμα τοῦτο, δηλ. τὸ διὰ κιγκλίδων περικεκλεισμένον διάστημα, γέμει ὁμιχλώδους παχείας ἀχλύος, ὥστε μόλις βλέπεται τὸ ἔδαφος· καὶ εἰς μὲν τοὺς κύκλῳ πλησιάζοντας πρὸς τὸ δρύφρακτον μέρος ὁ ἀὴρ εἶναι ἀβλαβὴς ἐν καιρῷ νηνεμίας, καθαρεύων τότε τῆς ἀναθυμιάσεως, ἥτις φυσικῷ τῷ λόγῳ μένει ἐντὸς τοῦ περιβόλου· ἀλλὰ πᾶν ζῶον εἰσερχόμενον εἰς τὸν περίβολον ἀποθνήσκει πάραυτα· ταῦροι εἰσαχθέντες πίπτουσι, καὶ ἐξέλκονται νεκροί· ἡμεῖς δὲ στρουθία ἐπέμψαμεν, καὶ ἔπεσον εὐθὺς ἐκπνεύσαντα. Μόνον οἱ ἀπόκοποι Γάλλοι, οἱ εὐνοῦχοι, εἰσέρχονται ἀβλαβεῖς, προσθέτει ὁ Στράβων, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ στομίου νὰ πλησιάζωσι, καὶ νὰ ἐγκύπτωσι, καὶ νὰ καταδύνωσι μέχρι ποσοῦ, ὄχι ὅμως ἄνευ πνιγώδους τινὸς πάθους.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ Ἕλληνος Γεωγράφου· ὁ δὲ Chandler, ὅστις ἐπεσκέφθη τὸ Παμπούκ Καλεσὶ ἐν ἔτει 1764, λέγει τὰ ἑπόμενα·—

« Τόσον ἐξαισία ἦτον ἡ προκειμένη θέα, ὥστε ἡ περιγραφὴ αὐτῆς, καὶ ἀμυδρῶς πως ἐὰν παρεμφέρῃ, πρέπει νὰ φανῇ σχεδὸν ἀπίστευτος. Ἡ μεγάλη κατωφέρεια, περὶ ἧς μακρόθεν ὑπελάβομεν ὅτι συνίστατο ἐκ κιμωλίας γῆς, ἐθεωρεῖτο νῦν μετ' ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ, ὁμοιάζουσα εὐμεγέθη κρυσταλλωθέντα καταῤῥάκτην, κυμαινομένην ἔχοντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς ὕδατος διαμιᾶς προσηλωθέντος, ἢ ἐξαίφνης ἀπολιθωθέντος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁρμητικῆς πορείας του. Πέριξ ἡμῶν ἦσαν πολλαὶ γυμναὶ, πετρώδεις σειραί· καὶ μία πλησίον τῆς σκηνῆς μας μὲ πλατεῖαν βάσιν, καὶ μὲ ῥυάκιον ὕδατος, καθαροῦ καὶ ζεστοῦ, ῥέοντος ἐν αὐλακίῳ ἐπὶ τῆς κορυφῆς.

« Οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν, ὅτι ἡ περὶ τὸν Μαίανδρον χώρα, διὰ τὸ χαῦνον καὶ τὸ εὔθρυπτον τῆς γῆς, καὶ διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν φλογιστικὴν ὕλην παραγόντων ἁλάτων, εἶχεν ὑπονόμους πυρὸς καὶ ὕδατος. Ὅθεν ἐπερίσσευον ἐν αὐτῇ θερμαὶ πηγαὶ, αἵτινες, ἀφοῦ ἐκ τῶν δεξαμενῶν κατέδυον ὑπὸ τὴν γῆν, ἀνεφαίνοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἢ εὑρίσκοντο πομφολύζουσαι εἰς τὴν πεδιάδα ἢ εἰς τὴν λάσπην τοῦ ποταμοῦ.

« Τὰ θερμὰ ὕδατα τῆς Ἱεραπόλεως παρήγαγον τὸ παραδοξότατον ἐκεῖνο φαινόμενον, τὸν κρημνὸν, ὅστις καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν δὲν παριστάνει εἰμὴ παχείας ἀπολιθώσεις. Αὐτὰ παρήγαγον καὶ τὰ πλησίον τῆς σκηνῆς ἡμῶν πέτρινα ὑψώματα. Ὁ εἰς τὰ ἐρείπια δρόμος, ὁ φαινόμενος ὡς πλατεῖα καὶ ὑψηλὴ χειροποίητος ὁδὸς, ἐγεννήθη παρομοίως ἐκ τῆς ἀπολιθώσεως· βαδίζων δέ τις ἐπ' αὐτοῦ, βλέπει πολλοὺς χλοεροὺς τόπους, κήπους ποτὲ καὶ ἀμπελῶνας, διακεχωρισμένους ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης μονολίθων φραγμῶν, κατὰ τὴν ἀνωτέρω φράσιν τοῦ Στράβωνος. Τὸ ὑπὲρ τοῦ κρημνοῦ πεδινὸν μέρος τραχύνουσι πέτραι καὶ ὀχετοὶ, ἐκτεινόμενοι ὡς κλάδοι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις· μεγάλη δέ τις δεξαμενὴ ἐκχειλίζουσα ἀναπληροῖ τὰ πολυάριθμα ῥυάκια, ἐξ ὧν τινὰ, ἐπὶ τῆς κατωφερείας ἁπλούμενα ἐνῷ καταῤῥέουσι, φαίνονται ἐπὶ τῆς λευκῆς πετρώδους κοίτης ὡς ἅλας ἢ χιών. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀπολίθωμα δὲν ἔχει οὔτε γεῦσιν οὔτε ὀσμήν. Τὰ ὕδατα, καίτοι θερμὰ, χρησιμεύουν εἰς τὴν γεωργικήν.»

Τὴν προτεταγμένην εἰκονογραφίαν ὀφείλομεν εἰς τὸ λαμπρὸν πόνημα τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Leon de Laborde, ὅστις, μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κόμητος Ἀλεξάνδρου de Laborde, καὶ ἄλλων κυρίων, περιῆλθε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Παλαιστίνην. Τὴν Ἱεράπολιν περιγράφει ὁ σοφὸς οὗτος περιηγητὴς ὡς « τοποθετημένην ἐπὶ ὀροπεδίου, ἀπεσπασμένου ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων, ἥτις χωρίζει τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Γάλλου ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου, καὶ ἥτις ἀναβαίνει εἰς μέγα ὕψος πρὸς τὸ κέντρον τῆς χώρας. Ἄφθονος πηγὴ ἀναβρύει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὀροπεδίου, καὶ διευθυνομένη ὑπὸ μικρῶν διωρύγων αἵτινες χρησιμεύουν εἰσέτι καθὼς τοπάλαι, χάνεται εἰς τὴν πεδιάδα, ἀφοῦ διέλθῃ τὴν πόλιν, καὶ σχηματίσῃ τοὺς ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῶν βράχων καταῤῥάκτας. Οἱ καταῤῥάκται εἰς τὴν εἰκονογραφίαν διαφυλάττουσι τὸν ἀπολελιθωμένον χαρακτῆρά των, παριστανόμενοι ὡς σταλακτῖται.» Τὸ ὄνομα Παμποὺκ Καλεσὶ (φρούριον τοῦ βαμβακίου) ἐδόθη ἐκ τῆς λευκῆς ὄψεως τῶν καταῤῥακτῶν.

Τὰ ἐρείπια τῆς Ἱεραπόλεως συνίστανται ἀπὸ ἐκτεταμένην νεκρόπολιν γέμουσαν πολυαρίθμων μνημείων, ἀπὸ ἀσήμαντα λείψανα δύο θεάτρων, καὶ ἀπὸ ἓν ἢ δύο ἄλλα ἀρχαίας δόξης τεκμήρια. Ἡ Ἱεράπολις δὲν ἦτο τόσον μεγαλοπρεπὴς, ὅσον ἡ Λαοδίκεια· ἀλλ' ὅμως ἦτο λαμπρὸς τόπος· ὡς δὲ ἡ γειτονική της πόλις, εἶναι τώρα σχεδὸν πανέρημος.

---

* Ἡ κυρίως Ἀσία, ἢ, ἄλλως εἰπεῖν, τὸ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, « ὃ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπαρχίαν ἀπέδειξαν, Ἀσίαν προσαγορεύσαντες, ὁμώνυμον τῇ ἠπείρῳ,» περιελάμβανε τὴν Φρυγίαν, Μυσίαν, Λυδίαν, καὶ Καρίαν. Τὰ πρὸς τὸ Αἰγαῖον μέρη τῆς Λυδίας καὶ Καρίας ἐκαλοῦντο Αἰολία, Ἰωνία, καὶ Δωρίς.

† Ἰδοὺ οἱ λόγοι τοῦ Στράβωνος --« Ἡ δὲ Λαοδίκεια, μικρὰ πρότερον οὖσα, αὔξησιν ἔλαβεν ἐφ' ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων πατέρων, καίτοι κακωθεῖσα ἐκ πολιορκίας ἐπὶ Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος. Ἀλλ' ἡ τῆς χώρας ἀρετὴ, καὶ τῶν πολιτῶν τινες εὐτυχήσαντες, μεγάλην ἐποίησαν αὐτήν· Ἱέρων μὲν πρότερον, ὃς πλειόνων ἢ δισχιλίων ταλάντων κληρονομίαν κατέλιπε τῷ δήμῳ, πολλοῖς τ' ἀναθήμασιν ἐκόσμησε τὴν πόλιν· Ζήνων δὲ ὁ ῥήτωρ ὕστερον, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πολέμων, ὃς καὶ βασιλείας ἠξιώθη διὰ τὰς ἀνδραγαθίας, κτλ.--Φέρει δὲ ὁ περὶ τὴν Λαοδίκειαν τόπος προβάτων ἀρετὰς, οὐκ εἰς μαλακότητας μόνον τῶν ἐρίων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοραξὴν χρόαν, ὥστε καὶ προσοδεύονται λαμπρῶς ἀπ' αὐτῶν.» Βιβ. ιβ'. σελ. 578.

ΤΑ ΟΡΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

Αἱ περιφημότεραι σειραὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὀρέων εἶναι, εἰς τὸ βορειοδυτικὸν ἡ Σκανδιναυϊκὴ σειρὰ, ἐν μέρει διαχωρίζουσα τὴν Νορβεγίαν ἀπὸ τῆς Σβεκίας· εἰς τὸ βορειοανατολικὸν, τὰ Οὐράλια Ὄρη, ἅτινα μέχρι τινὸς ἀποτελοῦσι τὸ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας σύνορον· πρὸς τὸ κέντρον, τὰ Καρπάθια, εἰς τὴν Αὐστριακὴν ἐπικράτειαν· εἰς τὴν μεσημβρίαν, αἱ Ἄλπεις, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰταλίας· τὰ Πυρηναῖα, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας· καὶ τὰ Ἀπέννινα, διερχόμενα τὴν Ἰταλίαν καθ' ὅλον τὸ μῆκός της.

Εἰς τὰ Σκανδιναυϊκὰ ὄρη, τὰ καὶ Κοίλια λεγόμενα, ὑπάρχουσι βουνοὶ, ἀνυψούμενοι ὑπὲρ τὰς 7,000 ποδῶν· ἕνεκα δὲ τούτου καὶ τῆς ἀρκτῴας ἑνταυτῷ τοποθεσίας των καλύπτονται ὑπὸ διηνεκοῦς χιόνος, καίτοι χαμηλότερα τῶν Πυρηναίων. Δάση πευκῶν σκεπάζουσι τὰς πλευράς των μέχρι τινὸς ὕψους· περιέχουσι δὲ μάρμαρον, σίδηρον, χαλκὸν, καὶ ἄλλα χρήσιμα ὀρυκτά. Ἀπὸ βοῤῥᾶ εἰς νότον ἐκτείνονται ὑπὲρ τὰ χίλια μίλια. Ἡ κεντρικὴ καὶ ὑψίστη κορυφὴ, ἐν πλάτει 62°, ἀναβαίνει πυραμοειδῶς εἰς ὕψος 8120 ποδῶν, ἐξ ὧν 4000 εἶναι ὑπὲρ τὴν γραμμὴν τοῦ διηνεκοῦς πάγου. Τὸ βόρειον μέρος τῆς σειρᾶς βαθμηδὸν ἐλαττοῦται κατὰ τὸ ὕψος, ὅσον πλησιάζει εἰς τὸν Ἀρκτικὸν Ὠκεανόν. Τὸ νότιον μέρος ἀποστέλλει κλάδους, οἵτινες διαπερῶσι τὸ πλατὺ μέρος τῆς Νορβεγίας κατὰ μεσημβρινοδυτικὴν διεύθυνσιν.

Ἡ σειρὰ τῶν Οὐραλίων ἐκτείνεται ἐπὶ 1200 μίλια καὶ ἐπέκεινα. Οἱ κάτοικοι τῶν παρακειμένων χωρῶν ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὸ πομπῶδες ἐπίθετον, « Ἡ Ζώνη τοῦ Κόσμου.» Δὲν ἔχει ὅμως ὕψος ἀνάλογον τοῦ μήκους της· διότι γενικῶς αἱ ὕψισται κορυφαὶ δὲν φθάνουν εἰς 5000 ποδῶν· τρεῖς μόνον ὑπερβαίνουσι τὸν ὅρον τοῦτον, ἐξ ὧν ἡ μία ἔχει 9000 ποδῶν ὕψος, ἡ δευτέρα 8132, καὶ ἡ τρίτη 6631. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς σειρᾶς ταύτης καλύπτουσι δάση· τὰ κεντρικὰ μέρη ἀφθονοῦσιν ἀπὸ ὀρυκτὰ, καὶ μεταλλοῦχον γῆν· τὰ πλουσιώτερα μεταλλεῖα εἶναι κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν πλευράν.

Τὰ Καρπάθια Ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἄκρου τῆς Σιλεσίας μέχρι τοῦ βορείου καὶ ἀνατολικοῦ τῆς Οὐγγαρίας, κλῶνας ἐξαποστέλλοντα εἰς τὴν Τρανσιλβανίαν καὶ Βλαχίαν. Ὁλόκληρον τὸ μῆκος τῆς σειρᾶς ταύτης εἶναι περὶ τὰ 500 μίλια· αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί της εἶναι ἀπὸ 8000 ἕως 9000 ποδῶν· ὀλίγαι ὅμως φθάνουν εἰς τὸ ὕψωμα τοῦτο. Τὰ ὄρη ταῦτα δὲν ἔχουν οὔτε συσσωρεύσεις πάγου μηδέποτε ἀναλυομένου, οὔτε χαρακτῆρά τινα διηνεκοῦς χειμῶνος· ἀλλὰ καλύπτονται ὑπὸ δασῶν ἐκτεταμένων, ἐξαιρέτως πευκῶν καὶ ἐλατῶν. Περιέχουσι δὲ καὶ διάφορα ὀρυκτά.

Αἱ Ἄλπεις, τὰ ὑψηλότερα καὶ περιφημότερα τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὀρέων, ὠνομάσθησαν οὕτω ἔκ τινος Κελτικῆς λέξεως, σημαινούσης ὕ ψ ο ς. Διαιροῦσι δὲ τὸ βόρειον τῆς Ἰταλίας ἐκ τῆς Γερμανίας, Γαλλίας, καὶ Ἑλβετίας, ἐκτεινόμενα μηνοειδῶς ἀπὸ τοῦ Κόλπου τῆς Γενούας μέχρι τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀδριατικοῦ. Τὸ μῆκος τῆς σειρᾶς εἶναι περὶ τὰ 600 μίλια, τὸ δὲ πλάτος της, εἴς τινας τόπους, ὑπερβαίνει 100· τὸ ὅλον περιλαμβάνει διαφόρους κλάδους, λήγοντας εἰς αἴπη ἀπότομα, καὶ διῃρημένους ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν κοιλάδων, καὶ φοβερῶν χασμάτων, χιλιάδας ποδῶν τὸ βάθος. Πολλαχοῦ τὰ ὄρη φαίνονται ὡς βράχοι ἐπὶ βράχων ἐστοιβασμένοι, ἑωσοῦ αἱ κορυφαί των, τὰ νέφη ὑπερβαίνουσαι, ὁμοιάζουσι νήσους, ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἀνακυπτούσας. Αὗται εἶναι ἀπὸ 4000 εἰς 12,000 ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὰ τραχύτερα μέρη τῆς σειρᾶς ταύτης κεῖνται μεταξὺ τῆς Σαβοΐας καὶ τῆς Οὐαλεσίας· ἐν αὐτοῖς δὲ, τὸ Λευκὸν Ὄρος, ὁ μονάρχης τοῦ Ἀλπείου συστήματος, ἀνυψοῦται εἰς 15,735 πόδας, καὶ βλέπεται 140 μίλια μακράν. Ἐκ τῶν ὑψωμάτων τούτων λαμβάνουσι τὴν γένεσιν τινὲς τῶν κυριωτέρων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν πηγαῖς αἵτινες πολλάκις εἶναι ὑπεράνω τῶν νεφῶν. Τὰ χαμηλότερα μέρη τῶν ὀρέων γενικῶς ἀφθονοῦσιν ἀπὸ δάση, καὶ νομὰς ἀξιοσημειώτους διὰ τὴν καρποφορίαν των. Αἱ μέσαι χῶραι εἶναι τὸ θερινὸν καταγώγιον τῶν βοηλατῶν καὶ ποιμένων, μετὰ τῶν ἀγελῶν καὶ ποιμνίων των· ἡ ἀνωτάτη χώρα συνίσταται κυρίως ἀπὸ τραχεῖς καὶ ἀπροσίτους βράχους, διηνεκῆ χιόνα περιβεβλημένους. Πολλὰ μέρη τῶν μέσων χωρῶν ὑπόκεινται εἰς τρομερούς νιφετοὺς, οἵτινες, εἰς ὀλίγας ὥρας, πληροῦσι τὰς φάραγγας, ἐξαλείφουσι τὴν μεταξὺ ὁδῶν καὶ κρημνῶν διάκρισιν, καλύπτουσι κώμας, καὶ χώνουσι τοὺς κατοίκους. Τὸ θέρος βροντᾷ μὲ καταπληκτικὴν σφοδρότητα ἐπὶ τῶν ὀρέων τούτων, καὶ ἡ χάλαζα πίπτει ραγδαιοτάτη. Εἰς τὰς ὀλιγώτερον ἀποτόμους κατωφερείας τῶν ὀρέων, καὶ μάλιστα εἰς τὸ Ἑλβετικὸν μέρος αὐτῶν, εἶναι συσσωρευμέναι ἄπειροι στοῖβαι πάγου, παριστῶσαι τὰ πλέον φανταστικὰ εἰκονικὰ σχήματα·—αὗται εἶναι οἱ κρυσταλλῶνες λεγόμενοι, οἵτινες ὁμοιάζουσι τεταραγμένας θαλάσσας αἴφνης κρυσταλλωθείσας. Τὸ πάχος αὐτῶν διαφέρει ἀπὸ 100 εἰς 600 πόδας. Μεταξὺ τῶν ὀρέων τούτων εἶναι αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἁγ. Βερνάρδου καὶ Ἁγ. Γοθάρδου, ἐξ ὧν ἑκάστη ἔχει ξενοδοχεῖον καὶ μοναστήριον. Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγ. Βερνάρδου,* ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Οὐαλεσίας, εἶναι ὁ ὕψιστος τῶν κατῳκημένων τόπων τῆς Εὐρώπης, ὑψουμένη 8606 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· ἀλλὰ τὸ ὄρος ἀναβαίνει ἔτι 2400 πόδας. Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγ. Γοθάρδου, εἰς τὴν Ἑλβετικὴν περιοχὴν Οὐρὶ, ὑψοῦται 6900 πόδας, ἢ, κατά τινας ὑπολογισμοὺς, 7320· ὑπεράνω δ' αὐτῆς αἴρει τὴν κεφαλήν του τὸ ὄρος, κεκαλυμμένον μὲ διηνεκῆ χιόνα καὶ πάγον, ἔτι 2175 πόδας.

Τὰ Πυρηναῖα, ἑπόμενα εἰς τὰς Ἄλπεις κατὰ τὴν φήμην, ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Βισκαϊκοῦ Κόλπου μέχρι τῆς Μεσογείου, ἀποτελοῦντα φυσικὸν διάφραγμα μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας. Αἱ ὕψισται κορυφαὶ εἶναι πλησίον εἰς τὸ μέσον τῆς σειρᾶς, καὶ ὑπὲρ τὰς 11,000 ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Ἡ σύνθεσις τῶν ὀρέων τούτων διαφέρει ἀπὸ τὴν τῶν Ἄλπεων, αἵτινες συνίστανται ἀπὸ στερεὸν βράχον· ἀλλὰ τὰ Πυρηναῖα εἶναι τιτανώδη, καὶ περιέχουσι μεγάλους ὄγκους θαλασσίων ὀστράκων καὶ ἄλλης θαλασσίου ὕλης. Τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουσι τοὺς κρυσταλλῶνάς των, καὶ, ὡς αἱ Ἄλπεις, ὑπόκεινται εἰς τὰς λεγομένας χιονορραγίας, ἤτοι πτώσεις μεγίστων ὄγκων χιόνος, οἵτινες, αἴφνης ἀποσπώμενοι, καταφέρονται ὁρμητικῶς, καὶ ἀφανίζουσι καὶ καλύπτουσι πολλάκις ὁλοκλήρους κώμας.

Τὰ Ἀπέννινα προβαίνουσιν ὡς κλάδος ἐκ τῆς ἄκρας τῶν Ἄλπεων τῆς πρὸς τὸν Κόλπον τῆς Γενούας, καὶ ἐκτείνονται δι' ὅλης τῆς Ἰταλίας. Διάφοροι κλῶνες ἐξαπλοῦνται ἑκατέρωθεν, ἀλλ' οὐδὲν μέρος τῆς σειρᾶς φθάνει εἰς μέγα τι ὕψος. Ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῶν Ἀπεννίνων εἶναι ἡ ἐγγὺς τοῦ Ἀπρουτίου (Ἀβρούτζου), 10,199 ποδῶν εἰς τὸ ὄρος Κόρνον· μετὰ ταύτην εἶναι τὸ Βελλινὸν ὄρος, 8397 ποδῶν· ὁ Κίμων (Cimone) εἰς τὸ Δουκάτον τῆς Μοδένης, 6971 ποδῶν, εἶναι ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῶν Βορείων Ἀπεννίνων· ἵσταται δὲ μεμονωμένη, καὶ κατὰ τὴν βάσιν ἔχει εἰκοσιπέντε μιλίων περιφέρειαν.

Παρὰ τὰς κυριωτέρας ταύτας τῶν ὀρέων σειρὰς, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι εἰς τὴν Εὐρώπην ἧττον ἀξιοσημείωτοι, ὡς τὰ Κέμμενα καὶ ὁ Βόγησος εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐξ ὧν τὸ ὕψιστον εἶναι περίπου 6000 ποδῶν· ὁ Ἰόρας, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας, τοῦ αὐτοῦ περίπου ὕψους· ἡ Σιέρρα Μορένα καὶ τὰ Καλαβρικὰ ὄρη, εἰς τὴν Ἱσπανίαν, κορυφάς τινας ἔχοντα, ἀπὸ 7000 εἰς σχεδὸν 10,000 ποδῶν· ἡ σειρὰ τοῦ Αἵμου εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, ἀπὸ 6500 εἰς 7500 πόδας· ὁ Ὄλυμπος, εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 6600 ποδῶν· ὁ Πάρνης, Βριλησσὸς, καὶ Ὑμηττὸς, εἰς τὴν Ἀττικὴν, 3500 ἕως 4000 ποδῶν, κλπ. κλπ.

Τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἡφαίστια εἶναι ἡ Αἴτνη τῆς Σικελίας, 10,963 ποδῶν· ὁ Βεσούβιος τῆς Νεαπόλεως, 3978· ἡ Ἔκλα τῆς Ἰσλανδίας, 3690· καὶ τὸ Στρομβόλιον, εἰς τὰς Νήσους τῶν Λιπαραίων, 3020 ποδῶν.

* Ἴδε Τόμ. 6. σελ. 132.

Ο ΡΑΣΣΕΛΑΣ.

[Ἴδε Τόμ. ζ'. Σελ. 156–159, 165–168, 180, 183.]

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Συνέχεια τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἰμλάκου. Συζήτησις περὶ τῆς Ποιητικῆς.

« ΟΠΟΥΔΗΠΟΤΕ ἐπορευόμην, εὕρισκον τὴν ποίησιν τὰ μέγιστα τιμωμένην, καὶ τοιοῦτόν τι σέβας ἀποδιδόμενον εἰς τοὺς ποιητὰς, ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει μόνον εἰς ἀγγελικὰ ὄντα. Καὶ ὅμως θαυμάζω ὅτι εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ποιητῶν λογίζονται οἱ ἄριστοι· ἴσως διότι πᾶν ἄλλο εἶδος μαθήσεως ἀποκτᾶται βαθμηδὸν, ἡ δὲ ποίησις εἶναι δῶρον, διαμιᾶς χορηγούμενον· ἢ διότι τὰ πρῶτα ποιήματα ἑκάστου ἔθνους ἐξέπληξαν ὡς καινοφανῆ, καὶ διετήρησαν τὴν ὑπόληψίν των διὰ συναινέσεως, δοθείσης καταχρὰς μόνον ἐκ τύχης· ἢ διότι, ἐπειδὴ τῆς ποιητικῆς ἴδιον εἶναι τὸ περιγράφειν τὴν φύσιν καὶ τὰ πάθη, οἱ πρῶτοι ποιηταὶ περιέγραψαν τὰ ἐκπληκτικώτερα, καὶ ἔπλασαν τὰ πιθανώτερα, μὴ ἀφήσαντες τίποτε εἰς τοὺς μεταγενεστέρους εἰμὴ ἀντιγραφὴν τῶν αὐτῶν συμβάντων, καὶ νέους συνδυασμοὺς τῶν αὐτῶν εἰκόνων. Ἀλλ' οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ αἴτιον, παρατηρεῖται κοινῶς ὅτι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς κατέχουσι τὴν φύσιν, οἱ δὲ μεταγενέστεροι τὴν τέχνην· ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ὑπερβαίνουσι κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐφεύρεσιν, οὗτοι δὲ κατὰ τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὴν καλλονήν.

« Ἐπεθύμησα νὰ προσθέσω τὸνομά μου εἰς τὴν περικλεῆ ταύτην ἀδελφότητα. Ἀνέγνων ὅλους τοὺς ποιητὰς τῆς Περσίας καὶ Ἀραβίας, καὶ ἠδυνάμην ν' ἀπαγγέλλω ἐκ στήθους τὰς βίβλους ὅσαι κρέμανται εἰς τὸν ἐν Μέκκᾳ ναόν. Ἀλλ' ἐνόησα μετ' οὐ πολὺ ὅτι οὐδέποτε ἡ μίμησις ἔκαμέ τινα μέγαν· ὅθεν, πρὸς ἐπίτευξιν ὑπεροχῆς, ἠναγκάσθην νὰ προσηλωθῶ εἰς τὰ τῆς φύσεως καὶ τὰ τοῦ βίου. Ὑπόθεσίς μου ἔμελλε νὰ ἦναι ἡ φύσις, ἀκροαταί μου δὲ οἱ ἄνθρωποι. Ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι νὰ περιγράψω ὅσα οὐδέποτε εἶχον ἰδεῖν· ἀδύνατον νὰ ἐμπνεύσω ἀγαλλίασιν ἢ τρόμον εἰς ἐκείνους, ὧν ἠγνόουν τὰ συμφέροντα καὶ τὰς δοξασίας.

« Ἀποφασισμένος ἤδη νὰ γένω ποιητὴς, ἔβλεπον τὰ πάντα μὲ νέον σκοπόν· ὁ κύκλος τῆς προσοχῆς μου αἴφνης ἐμεγαλύνθη· κἀνὲν εἶδος γνώσεως δὲν ἔπρεπε νὰ παραβλέπω. Περιεπλανώμην ἐπὶ ὀρέων καὶ ἐρήμων εἰς ζήτησιν εἰκόνων καὶ ὁμοιώσεων, καὶ ἔγραφον ἐπὶ τοῦ νοός μου πᾶν δένδρον τοῦ δάσους καὶ πᾶν ἄνθος τῆς κοιλάδος. Παρετήρουν μετὰ ἴσης ἐπιμελείας τοὺς κρημνοὺς τοῦ βράχου καὶ τὰς πτέρυγας τοῦ παλατίου. — Ποτὲ μὲν ἠκολούθουν τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ ῥύακος, ποτὲ δὲ ἠτένιζον εἰς τὰς μεταβολὰς τῶν νεφῶν. — Εἰς τὸν ποιητὴν οὐδὲν εἶναι ἄχρηστον. Πᾶν ὅ,τι ὡραῖον, καὶ πᾶν ὅ,τι φοβερὸν, πρέπει νὰ ἦναι οἰκεῖον εἰς τὴν φαντασίαν του· πρέπει νὰ ἦναι συνειθισμένος εἰς πᾶν εἶδος τρομερᾶς μεγαλοπρεπείας, ἢ εὐπρεποῦς μικρότητος. Τὰ φυτὰ τοῦ κήπου, τὰ θηρία τοῦ δάσους, τὰ ὀρυκτὰ τῆς γῆς, καὶ τὰ μετέωρα τοῦ οὐρανοῦ, πρέπει ὅλα νὰ συνδράμωσιν εἰς πλουτισμὸν τοῦ νοός του ἀπὸ ἀνεξάντλητον ποικιλίαν· διότι πᾶσα ἰδέα χρησιμεύει διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἢ τὴν κόσμησιν ἠθικῶν ἢ θρησκευτικῶν ἀληθειῶν· καὶ ὁ πλειότερα γινώσκων θέλει ἔχει καὶ πλειοτέραν δύναμιν νὰ ποικίλλῃ τὰς σκηνάς του, καὶ νὰ ἡδύνῃ τὸν ἀναγνώστην, τὰ μεμακρυσμένα αἰνιττόμενος, καὶ τὰ ἀνέλπιστα διδάσκων.

« Ὅλα λοιπὸν τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως ἐπεμελούμην νὰ σπουδάζω· καὶ πᾶσα χώρα, ἣν ἐθεώρησα, συνεισέφερέ τι εἰς τὰς ποιητικάς δυνάμεις μου.»

« Εἰς θεωρίαν τόσον ἐκτεταμένην,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, « πολλὰ βεβαίως ἀφῆκας ἀπαρατήρητα. Ἐγὼ κατῴκησα μέχρι τοῦδε ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν ὀρέων, καὶ ὅμως δὲν δύναμαι νὰ ἐξέλθω εἰς περίπατον χωρὶς νὰ ἴδω τι μὴ θεωρηθὲν, ἢ μὴ παρατηρηθὲν πρότερον.»

« Τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ,» εἶπεν ὁ Ἴμλακος, « εἶναι ἡ ἐξέτασις ὄχι τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ τοῦ εἴδους,— ἡ παρατήρησις γενικῶν ἰδιοτήτων καὶ μεγάλων φαινομένων· δὲν ἀριθμεῖ τὰς γραμμὰς τοῦ λειρίου (λαλὲ), οὐδὲ περιγράφει τὰς διαφόρους σκιὰς τῆς χλόης τοῦ δάσους. Τὴν φύσιν εἰκονίζων, ὀφείλει νὰ παριστάνῃ τοὺς ἐξέχοντας καὶ κυριωτέρους χαρακτῆρας, οἵτινες ἀνακαλοῦσι τὸ πρωτότυπον εἰς πάντα νοῦν· καὶ παρατρέχων τὰς λεπτοτέρας διακρίσεις, αἵτινες ἐθεωρήθησαν ὑπό τινων, καὶ παρημελήθησαν ὑπ' ἄλλων, νὰ περιορίζηται εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ, τὰ ἐπίσης πρόδηλα καὶ εἰς τοὺς προσεκτικῶς καὶ εἰς τοὺς ἀπροσέκτως θεωροῦντας.

« Ἀλλ' ἡ γνῶσις τῆς φύσεως εἶναι μόνον τὸ ἥμισυ ἔργον τοῦ ποιητοῦ· πρέπει νὰ γνωρίζῃ καὶ ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς. Ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ἀπαιτεῖ ὥστε νὰ ἐκτιμᾷ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἀθλιότητα πάσης καταστάσεως· νὰ παρατηρῇ τὴν δύναμιν ὅλων τῶν παθῶν καθ' ὅλους τοὺς συνδυασμούς των· καὶ νὰ ἐξιχνιάζῃ τὰς μεταβολὰς τοῦ ἀνθρωπίνου νοός,—ὡς τροποποιοῦνται ὑπὸ διαφόρων θεσμοθεσιῶν καὶ τῶν τυχηρῶν ἐπιῤῥοῶν τοῦ κλίματος ἢ τῶν ἐθίμων,—ἐκ τῆς ζωηρότητος τῆς νηπιακῆς ἡλικίας μέχρι τῆς ἀθυμίας τοῦ γήρατος. Ὀφείλει ν' ἀπεκδυθῇ τὰς προλήψεις τοῦ αἰῶνος καὶ τῆς χώρας του· νὰ θεωρῇ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν εἰς τὴν ἀφῃρημένην καὶ ἀμετάτρεπτον αὐτῶν κατάστασιν· νὰ παραβλέπῃ σημερινοὺς νόμους καὶ ἰδέας, καὶ νὰ ἀνυψόνηται εἰς τὰς γενικὰς καὶ ὑπερόχους ἀληθείας, αἵτινες διαμένουσι

πάντοτε αἱ αὐταί· ὅθεν καὶ πρέπει νὰ εὐχαριστῆται μὲ τὴν βραδεῖαν πρόοδον τοῦ ὀνόματός του, νὰ περιφρονῇ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἰδίων αὐτοῦ συγχρόνων, καὶ νὰ ἐμπιστεύηται τὰς ἀξιώσεις του εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν μεταγενεστέρων. Πρέπει νὰ γράφῃ ὡς ὁ διερμηνεὺς τῆς φύσεως καὶ ὁ νομοθέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς προεδρεύοντα εἰς τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰ ἤθη τῶν μετὰ ταῦτα γενεῶν, ὡς ὂν ἀνώτερον χρόνου τε καὶ τόπου.

« Ὁ ἀγὼν αὐτοῦ εἰσέτι δὲν ἐτελείωσε· πρέπει νὰ γνωρίζῃ πολλὰς γλώσσας καὶ ἐπιστήμας· καὶ, διὰ νὰ ἦναι τὸ ὕψος του ἄξιον τῶν ἐννοιῶν του, πρέπει δι' ἀκαταπαύστου γυμνάσεως νὰ κατασταθῇ ἐγκρατὴς πάσης καλλιεπείας καὶ ἁρμονικῆς χάριτος.»

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.—Συνέχεια τῆς διηγήσεως τοῦ Ἰμλάκου. Περὶ τῶν εἰς ἁγίους τάπους ὁδοιπορ.ιῶν.

Ὁ Ἴμλακος, ὑπὸ τὴν ἐπιῤῥοὴν ἤδη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἤρχιζε νὰ ὑπερμεγαλύνῃ τὸ ἴδιόν του ἐπάγγελμα. Ἀλλ' ὁ βασιλόπαις, « Ἀρκεῖ,» ἐξεφώνησε, « μ' ἐπληροφόρησας ὅτι οὐδεὶς δύναταί ποτε νὰ γένῃ ποιητής. Ἐπάνελθε εἰς τὴν διήγησιν.»

« Εἶναι τῳόντι δυσκολώτατον νὰ γένῃ τις ποιητής,» εἶπεν ὁ Ἴμλακος. « Τόσον δύσκολον,» ὑπέλαβεν ὁ βασιλόπαις, « ὥστε πρὸς τὸ παρὸν οὔτε λέξιν θέλω πλέον ν' ἀκούσω περὶ τῶν ἀγώνων αὐτοῦ. Εἰπέ με ποῦ διευθύνθης ἀφοῦ εἶδες τὴν Περσίαν.»

« Ἐκ τῆς Περσίας,» ἀπεκρίθη ὁ ποιητής, « περιηγήθην τὴν Συρίαν, καὶ διέτριψα τρία ἔτη εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὅπου συνδιελέχθην μετὰ πλείστων ἐκ τῶν βορείων καὶ δυτικῶν ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης·— τῶν ἐθνῶν, ἅτινα ἔχουσι τὴν σήμερον ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ὅλην τὴν γνῶσιν, στρατοὺς ἀκαταμαχήτους, καὶ στόλους θαλασσοκράτορας. Ὅτε παρέβαλλον τοὺς ἀνθρώπους τούτους μὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς καὶ τοὺς πλησιοχώρους ἡμῶν, μ' ἐφαίνοντο σχεδὸν ἀνωτέρας τάξεως ὄντα. Εἰς τὰς χώρας αὐτῶν εἶναι δύσκολον νὰ μὴν εὕρῃ τις ὅ,τι ἤθελεν ἐπιθυμήσει· χίλιαι τέχναι, περὶ ὧν ἡμεῖς οὐδέποτε ἠκούσαμεν, ἐργάζονται διὰ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονήν των· καὶ ὁ,τιδήποτε τὸ κλίμα των δὲν παρέχει χορηγεῖται διὰ τοῦ ἐμπορίου των.»

« Τίνι τρόπῳ,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, « καθίστανται οἱ Εὐρωπαῖοι τόσον κραταιοί; ἢ διατί, ἐνῷ ἐκεῖνοι δύνανται τόσον εὐκόλως νὰ ἐπισκέπτωνται τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν χάριν ἐμπορίου ἢ κατακτήσεως, δὲν δύνανται οἱ Ἀσιανοὶ καὶ οἱ Ἀφρικανοὶ νὰ καταπατήσωσι τοὺς αἰγιαλούς των, νὰ συστήσωσιν ἀποικίας εἰς τοὺς λιμένας των, καὶ νὰ δώσωσι νόμους εἰς τοὺς φυσικοὺς αὐτῶν ἡγεμόνας; Ὁ ἄνεμος, δι' οὗ ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἤθελε κομίσει καὶ ἡμᾶς ἐκεῖσε.»

« Κύριε,» εἶπεν ὁ Ἴμλακος, « δυνατώτεροι ἡμῶν εἶναι, καθὸ καὶ σοφώτεροι· ἡ μάθησις θέλει πάντοτε κυριεύει τὴν ἀμάθειαν, ὡς ὁ ἄνθρωπος διοικεῖ τὰ ἐπίλοιπα ζῶα. Ἀλλὰ διατί ἡ γνῶσις αὐτῶν ὑπερβαίνει τὴν ἡμετέραν, τούτου δὲν γνωρίζω ἄλλο αἴτιον εἰμὴ τὸ ἀνεξερεύνητον θέλημα τοῦ Ὑπερτάτου.»

« Πότε,» ἐξεφώνησεν ὁ βασιλόπαις, ἀναστενάζων, « νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Παλαιστίνην, καὶ νὰ ἴδω τὴν μεγάλην ταύτην συῤῥοὴν τῶν ἐθνῶν! Ἐν τῷ μεταξὺ, ἕως νὰ φθάσῃ ἡ μακαρία στιγμὴ, ἃς διασκεδάζω τὸν καιρὸν μὲ τοιαύτας παραστάσεις, ὁποίας σὺ ἔχεις νὰ μὲ δίδῃς. Δὲν ἀγνοῶ πόθεν παρακινοῦνται τοσαῦτα πλήθη νὰ συνέρχωνται εἰς τὸν τόπον αὐτὸν, ὅστις πρέπει βεβαίως νὰ χρησιμεύῃ ὡς τὸ κέντρον τῆς σοφίας καὶ τῆς εὐσεβείας, ὅπου οἱ ἄριστοι καὶ οἱ σοφώτατοι πάσης χώρας ἀδιακόπως συχνάζουσι.»

Ἔθνη τινὰ, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, στέλλουν ὀλίγους προσκυνητὰς εἰς τὴν Παλαιστίνην· διότι πολλαὶ εἰς τὴν Εὐρώπην πολυάνθρωποι καὶ πεφωτισμέναι αἱρέσεις μέμφονται ὡς δεισιδαίμονας τὰς εἰς προσκύνησιν ὁδοιπορίας, ἢ ἐμπαίζουν αὐτὰς ὡς γελοιώδεις.

Ἐξεύρεις, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ὅτι ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἔζησα μέχρι τοῦδε, δέν μ' ἐσυγχώρησε νὰ γνωρίσω τὰς τῶν ἀνθρώπων διαφόρους δοξασίας· ν' ἀκούσω δὲ τοὺς λόγους ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἤθελεν εἶσθαι διεξοδικώτατον· σὺ, ὅστις περὶ αὐτῶν ἐσκέφθης, εἰπέ με τὸ συμπέρασμα.

Ἡ χάριν προσκυνήσεως ὁδοιπορία, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, ὡς πολλαὶ ἄλλαι εὐσεβεῖς πράξεις, ἐνδέχεται καὶ μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον νὰ συμφωνῇ, καὶ ἐκ δεισιδαιμονίας νὰ προέρχηται, κατὰ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐκτελεῖται. Μακραὶ ὁδοιπορίαι εἰς ζήτησιν τῆς ἀληθείας δὲν ἐπιτάττονται. Ἡ ἀλήθεια, ἡ πρὸς κανονισμὸν τοῦ βίου ἀπαιτουμένη, εὑρίσκεται πάντοτε ὅπου εἰλικρινῶς ζητεῖται. Ἡ τόπου μεταβολὴ δὲν ἐπιφέρει κατὰ φυσικὸν λόγον τὴν αὔξησιν τῆς θεοσεβείας, διότι ἀναποφεύκτως ἄγει εἰς περισπασμὸν τοῦ νοός. Πλὴν, ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην ὑπάγουν οἱ ἄνθρωποι νὰ θεωρῶσι τὰ πεδία, ὅπου μεγάλαι μάχαι συνεκροτήθησαν, καὶ ἐπιστρέφουσι μὲ ἰσχυροτέρας ἐντυπώσεις τῶν ἐκεῖ γενομένων, δὲν ἀντιβαίνει ποσῶς εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ὑπὸ ταὐτοειδοῦς τινὸς περιεργείας κινούμενοι, νὰ ἐπιθυμῶμεν τὴν θεωρίαν τῆς χώρας, ὅθεν ἡ θρησκεία ἡμῶν ἔλαβε τὴν ἀρχήν της· καὶ πιστεύω ὅτι οὐδεὶς θεωρεῖ τοὺς ἁγίους καὶ φοβεροὺς ἐκείνους τόπους χωρὶς ἐπιβεβαίωσιν εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὰς θεαρέστους πράξεις. Ὅτι ὁ Ὕψιστος δύναται νὰ ἐξιλεωθῇ εὐκολώτερον εἰς τοῦτον παρὰ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, εἶναι ματαίας δεισιδαιμονίας ὄνειρον· ἀλλ' ὅτι τόποι τινὲς ἐπενεργοῦσιν εἰς τὰ πνεύματα ἡμῶν κατὰ τρόπον ἀσυνήθη,

ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς καθημερινῆς πείρας. Ὁ φρονῶν ὅτι ἐπιτυχέστερον θέλει καταπολεμήσει τὰ πάθη του εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἴσως λανθάνεται· πλὴν ἐμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ ἄνευ μωρίας· ὁ δὲ νομίζων ὅτι αἱ ἁμαρτίαι του θέλουν συγχωρηθῆν ἐκεῖ πληρέστερον, ἀτιμάζει διαμιᾶς τὸ λογικὸν καὶ τὴν θρησκείαν του.

Ταῦτα, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, εἶναι διακρίσεις Εὐρωπαϊκαί. Περὶ αὐτῶν θέλω σκεφθῆν ἄλλοτε. Εἰπέ με τώρα, ποῖον εὑρῆκας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μαθήσεως; Εἶναι τὰ ἔθνη ἐκεῖνα εὐδαιμονέστερα ἡμῶν;

Τοσαύτη κακοδαιμονία ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον, εἶπεν ὁ ποιητής, ὥστε μόλις εὐκαιρεῖ τις ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτοῦ θλίψεις νὰ μετρήσῃ τὸν βαθμὸν τῆς τῶν ἄλλων εὐδαιμονίας, καὶ νὰ συγκρίνῃ αὐτὴν πρὸς τὴν ἰδικήν του. Ἡ μάθησις εἶναι βεβαίως ἓν ἀπὸ τὰ μέσα τῆς ἡδονῆς, ὡς ὁμολογεῖται ὑπὸ τῆς ἐμφύτου ἐπιθυμίας ἑκάστου νοὸς νὰ ἐπαυξάνῃ τὰς ἰδέας του. Ἡ ἄγνοια εἶναι ἁπλῆ ἔνδεια, ἐξ ἧς δὲν παράγεται τίποτε· εἶναι κένωμα, ὅπου ἡ ψυχὴ κάθηται ἀκίνητος καὶ ναρκώδης, μηδὲν ἔχουσα ἑλκυστικόν· καὶ, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν διατί, πάντοτε χαίρομεν μανθάνοντες, καὶ λυπούμεθα λησμονοῦντες. Κλίνω λοιπὸν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι, ἐὰν μηδὲν ἀντενεργῇ εἰς τὴν φυσικὴν συνέπειαν τῆς μαθήσεως, ἡ εὐδαιμονία ἡμῶν αὐξάνει, ὅσον τὰ πνεύματα ἡμῶν λαμβάνουν εὐρυτέραν θεωρίαν.

Ἐὰν δ' ἀπαριθμήσωμεν τὰ εἰς ἀνάπαυσιν τῆς ζωῆς συντείνοντα, θέλομεν εὑρεῖ πολλὰ πλεονεκτήματα ἐκ μέρους τῶν Εὐρωπαίων. Ἰατρεύουσι πληγὰς καὶ ἀσθενείας, ἀφ' ὧν ἡμεῖς τηκόμεθα καὶ ἀποθνήσκομεν. Ἡμεῖς πάσχομεν ἀπὸ δυσκρασίας τοῦ καιροῦ, ἐκεῖνοι δὲ τὰς ἀπαντῶσιν. Ἔχουσι μηχανὰς διὰ τὴν ταχυτέραν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἐπιμόχθων ἐργασιῶν, ἡμεῖς δὲ περιμένομεν τὸ πᾶν ἀπὸ τὴν διὰ χειρὸς βιομηχανίαν. Τοσαύτη συγκοινωνία ὑπάρχει μεταξὺ ἀπομεμακρυσμένων τόπων, ὥστε μόλις δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ φίλος αὐτοῦ εἶναι ἀπών. Ἡ διοίκησίς των ἀφαιρεῖ πᾶν ὅ,τι κωλύει τὰς κοινωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ δημοσίου· ἔχουσι δρόμους διὰ τῶν ὀρέων, καὶ γεφύρας ὑπὲρ τῶν ποταμῶν. Ἐὰν δὲ καταντήσωμεν εἰς τὸν μερικὸν ἑκάστου βίον, αἱ κατοικίαι αὐτῶν εἶναι ἁρμοδιώτεραι, καὶ ἡ ἰδιοκτησία των ἀσφαλεστέρα.

Εὐδαιμονοῦσιν ἐξάπαντος, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, οἱ τόσα χαιρόμενοι ἀγαθὰ, ἐξ ὧν φθονῶ μάλιστα τὴν εὐκολίαν, μεθ' ἧς συναλλάττουσι τὰς ἰδέας των οἱ ἀποκεχωρισμένοι φίλοι.

Οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀπεκρίθη ὁ Ἴμλακος, κακοδαιμονοῦσι μὲν ἧττον ἡμῶν, ἀλλὰ δὲν εὐδαιμονοῦσιν. Ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὴν παροῦσαν αὐτοῦ κατάστασιν, πανταχοῦ πολλὰ μὲν ὑποφέρει, ὀλίγα δὲ χαίρεται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'. Συνέχεια καὶ τέλος τῆς διηγήσεως τοῦ Ἰμλάκου.

Δυσκολεύομαι, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἶναι τόσον φειδωλῶς διανεμημένη εἰς τοὺς θνητούς· καὶ στοχάζομαι ὅτι, ἂν μ' ἐσυγχωρεῖτο νὰ ἐκλέξω στάδιον ζωῆς δι' ἐμαυτὸν, ἤθελον δυνηθῆ νὰ καταστήσω τερπνὴν πᾶσαν ἡμέραν μου. Κἀνένα μὴ βλάπτων, δὲν ἤθελον διεγείρει κἀνενὸς τὴν μνησικακίαν· πᾶσαν ἔνδειαν θεραπεύων, ἤθελον ἀπολαύει τὰς εὐχὰς τῆς εὐγνωμοσύνης. Τοὺς φίλους μου ἤθελον λάβειν ἐκ τῶν συνετῶν, καὶ τὴν σύζυγόν μου ἐκ τῶν ἐναρέτων· ἑπομένως, δὲν ἤθελον κινδυνεύειν ἐξ ἀπιστίας ἢ δυσμενείας. Τὰ τέκνα μου, πεπαιδευμένα καὶ θεοσεβῆ γενόμενα διὰ τῆς ἐπιμελείας μου, ἤθελον μὲ ἀνταμείψειν εἰς τὸ γῆρας διὰ τοὺς κόπους μου κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν των. Τίς ἤθελέ ποτε τολμήσειν ὁπωσδήποτε νὰ ταράξῃ τὸν δυνάμενον χιλίους νὰ καλέσῃ, πλουτισθέντας διὰ τῆς μεγαλοδωρίας του, ἢ ἀπαλλαχθέντας διὰ τῆς δυνάμεώς του; Καὶ διατί νὰ μὴ διάγῃ τερπνότατα τὴν ζωὴν, προστασίαν χορηγῶν, καὶ σέβας ἀπολαμβάνων; Ὅλα ταῦτα δύνανται νὰ γένωσιν ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ τῶν Εὐρωπαίων ἐξευγενισμοῦ, ὅστις ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων του φαίνεται εὐπρόσωπος μᾶλλον ἢ ὠφέλιμος. Ἂς ἀφήσωμεν αὐτοὺς, καὶ ἂς ἐξακολουθήσωμεν τὴν ὁδοιπορίαν μας.

Ἐκ τῆς Παλαιστίνης, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, διῆλθον πολλὰς χώρας τῆς Ἀσίας, εἰς μὲν τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα βασίλεια ὡς ἔμπορος, μεταξὺ δὲ τῶν ὀρεινόμων βαρβάρων ὡς προσκυνητής. Τέλος, ἤρχισα νὰ ἐπιθυμῶ τὴν πατρίδα μου, ὥστε μετὰ τοὺς κόπους τῆς περιοδείας νὰ ἀναπαυθῶ εἰς τὰ μέρη, ὅπου εἶχον ἐξοδεύσει τοὺς πρώτους χρόνους μου, καὶ νὰ εὐφραίνω τοὺς γηραιοὺς συντρόφους μου, τὰ συμβεβηκότα μοι ἀπαγγέλλων. Πολλάκις δὲ ἡ φαντασία μὲ παρίστανε τοὺς συμπαίκτοράς μου χρηματίσαντας κατὰ τὴν φαιδρὰν πρωΐαν τῆς ζωῆς, περικυκλοῦντάς με εἰς τὴν σοβαρὰν ἑσπέραν της, τὰς διηγήσεις μου θαυμάζοντας, καὶ τὰς νουθεσίας μου ἀκροαζομένους.

Ἀφοῦ ὁ πόθος οὗτος μ' ἐκυρίευσεν, ἐθεώρουν ὡς χαμένην πᾶσαν ὥραν, καθ' ἣν δὲν ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀβυσσινίαν. Ἔσπευσα εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ μ' ὅλην τὴν ἀνυπομονησίαν μου διέτριψα δέκα μῆνας θεωρῶν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὰ λείψανα ἐρευνῶν τῆς ἀρχαίας αὐτῆς πολυμαθείας. Εἰς τὸ Κάϊρον εὑρῆκα συνηγμένους ἄνδρας ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν· ἐκ τούτων οἱ μὲν εἶχον ἐλθεῖ διὰ τὸν ἔρωτα τῶν γνώσεων, οἱ δὲ διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ κέρδους, πολλοὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ζῶσι κατὰ τὸν

ἴδιον αὐτῶν τρόπον ἀπαρατήρητοι, καὶ νὰ διαμένωσι κεκρυμμένοι εἰς τὴν ἀφάνειαν τοῦ πλήθους· διότι εἰς πόλιν, ὡς τὸ Κάϊρον πολυάνθρωπον, δύναταί τις ν' ἀπολαμβάνῃ διαμιᾶς τὰς εὐχαριστήσεις τῆς συναναστροφῆς, καὶ τὴν κρυφιότητα τῆς μοναξίας.

Ἀπὸ τὸ Κάϊρον ὡδοιπόρησα εἰς τὸ Σουὲς, καὶ εἰς πλοῖον ἐπιβὰς παρέπλεον τὰς ἀκτὰς τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, ἑωσοῦ ἔφθασα εἰς τὸν λιμένα, ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει πρὸ εἴκοσι ἐτῶν. Ἐνταῦθα εὑρῆκα συνοδοιπορίαν, καὶ μετ' αὐτῆς ἐμβῆκα εἰς τὴν πατρίδα μου.

Περιέμενον ἤδη νὰ μὲ ἀσπασθῶσιν οἱ συγγενεῖς μου, καὶ νὰ μὲ συγχαρῶσιν οἱ φίλοι μου· ἤλπιζον δὲ καὶ ὅτι ὁ πατήρ μου, ὅσον καὶ ἂν ἐτίμα τὰ χρήματα, ἤθελε μετὰ χαρᾶς ὑποδεχθῆ καὶ καμαρώσειν υἱόν, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ ταχέως ἐπληροφορήθην ὅτι οἱ διαλογισμοί μου ἦσαν μάταιοι. Ὁ μὲν πατήρ μου εἶχεν ἀποθάνει πρὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν, διαμοιράσας τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς ἀδελφούς μου· οὗτοι δὲ εἶχον μετοικήσειν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας. Ἐκ τῶν συντρόφων μου οἱ πλεῖστοι ἦσαν ἐν τῷ τάφῳ· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἄλλοι μετὰ δυσκολίας ἠδύναντο νὰ μ' ἐνθυμηθῶσι, καὶ ἄλλοι μ' ἐστοχάζοντο ὡς διεφθαρμένον ὑπὸ ξένων ἠθῶν.

Ὁ εἰς περιπετείας συνειθισμένος δυσκόλως ἀπελπίζεται. Μετὰ καιρὸν ἐλησμόνησα τὴν ἀποτυχίαν μου, καὶ ἐπροσπάθησα νὰ συστήσω ἐμαυτὸν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τοῦ βασιλείου· μ' ἐδέχοντο εἰς τὰ συμπόσιά των, ἤκουον τὰς διηγήσεις μου, καὶ μὲ ἀπέλυον. Ἤνοιξα σχολεῖον, ἀλλ' ἀπηγορεύθην νὰ διδάσκω. Ἀπεφάσισα ἑπομένως νὰ γευθῶ τὰ τερπνὰ τῆς οἰκιακῆς ζωῆς, καὶ διευθύνθην πρὸς κυρίαν, ἥτις καί τοι εὐνοϊκῶς θεωροῦσά με, ἀπέρριψε τὴν πρότασίν μου, ἐπειδὴ ἐγεννήθην ἐκ πατρὸς ἐμπόρου τὸ ἐπάγγελμα.

Βαρυνθεὶς ἐπὶ τέλους νὰ δέωμαι καὶ ν' ἀποκρούωμαι, ἀπεφάσισα νὰ κρυφθῶ διὰ πάντα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου, καὶ νὰ μὴ ἐξαρτῶμαι πλέον ἀπὸ τὰς γνώμας ἢ τὰς φαντασίας τῶν ἄλλων. Περιέμενον τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔμελλε ν' ἀνοίξῃ ἡ πύλη τῆς εὐδαίμονος κοιλάδος, ὥστε ν' ἀποχαιρετήσω τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν φόβον· ἡ ἡμέρα ἔφθασε· δοκιμασθεὶς ἐνεκρίθην, καὶ μετὰ χαρᾶς ἐμβῆκα εἰς τὸν διηνεκῆ τοῦτον περιορισμόν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΛΙΝΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΤΡΑΙΑΝΟΝ.

ΠΛΙΝΙΟΣ ὁ Νεώτερος ἐγεννήθη εἰς πόλιν τῆς Ἄνω Ἰταλίας τὸ 61 ἢ 62 μετὰ Χριστὸν, καὶ ἀφοῦ ἐτιμήθη μὲ διάφορα ἐπιφανῆ ἀξιώματα, ἐστάλθη εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Πόντου καὶ τῆς Βιθυνίας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, 106-108 μ. Χ., ὡς ὁ τοποτηρητὴς καὶ ἀντιπρόβουλός του, μὲ ἀνθυπατικὴν δύναμιν. Ὁ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν εἶχεν ἀρχίσειν ἐν Σωτηρίῳ ἔτει 100· εὑρίσκοντο δ' ἐν ταῖς εἰρημέναις ἐπαρχίαις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πάμπολλοι Χριστιανοὶ, καθ' ὧν ὁ Πλίνιος ὤφειλε συμφώνως μὲ τὸ αὐτοκρατορικὸν ψήφισμα νὰ φερθῇ αὐστηρότατα. Νουνεχὴς ὅμως καὶ μετριόφρων, ἔκρινε νὰ μὴ βαδίσῃ καθ' ὅλην τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νόμου, πρὶν παραστήσῃ τὰ τρέχοντα εἰς τὸν Τραϊανὸν, καὶ λάβῃ νεωτέρας διαταγάς του. Ἔγραψε λοιπὸν τὴν ἀκόλουθον πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν, μ. Χ. 107, καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος ἔλαβε τὴν ἀπόκρισιν τοῦ αὐτοκράτορος.

« Πλίνιος τῷ αὐτοκράτορι Τραϊανῷ χαίρειν.

« Πάντοτε, σεβαστὲ κύριε, ὑπῆρξε συνήθειά μου νὰ ἀναφέρωμαι πρὸς ὑμᾶς περὶ τῶν ἀμφιβολιῶν μου. Διότι ποῖος ἱκανώτερος νὰ μὲ διευθύνῃ διστάζοντα, ἢ νὰ μὲ διδάσκῃ ἀγνοοῦντα; Οὐδέποτε παρευρέθην εἰς δίκας Χριστιανῶν· ὥστε δὲν γνωρίζω καλῶς οὐδ' εἰς τί περιστρέφεται ἡ ἀνάκρισίς των, οὐδ' ἐπὶ τίνι βάσει καταδικάζονται, οὐδὲ μετὰ πόσης αὐστηρότητος ὀφείλω νὰ κρίνω ἢ νὰ κολάζω αὐτούς. Ἀπορῶ δὲ καὶ ἂν πρέπῃ νὰ γίνηται διαφορά τις ἐπὶ λόγῳ ἡλικίας, ἢ ἂν οἱ νέοι καὶ οἱ τρυφεροὶ, καὶ οἱ ἀκμαῖοι καὶ οἱ εὔρωστοι πρέπῃ νὰ πάσχωσιν ἐξίσου· ἂν οἱ μετανοήσαντες ἁρμόζῃ νὰ συγχωρῶνται, ἢ ἂν ἅπαντες οἱ Χριστιανοί ποτε ἀνάγκη νὰ παιδεύωνται, καίτοι μὴ ὄντες πλέον τοιοῦτοι· τέλος, ἂν τὸ ὄνομα, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, πρέπῃ νὰ κολάζηται, καὶ χωρὶς νὰ ἐξελεγχθῇ ἀδίκημά τι, ἢ ἄλλο παρὰ τὸ εἰς τὸ ὄνομα ἀνῆκον. Περὶ τούτων ὅλων εὑρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν.

« Ἐν τῷ μεταξὺ, ἰδοὺ ποίαν ὁδὸν ἐβάδισα ὡς πρὸς τοὺς ὅσοι ἐφέρθησαν ἤδη ἐνώπιόν μου, ὡς Χριστιανοὶ κατηγορούμενοι. Προέτεινον εἰς αὐτοὺς τὴν ἐρώτησιν, Ἂν ἦναι Χριστιανοί; Τούτου ὁμολογηθέντος, ἐπανελάμβανον τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν δὶς καὶ τρὶς, ἀπειλῶν μάλιστα νὰ τιμωρήσω αὐτοὺς μὲ θάνατον. Τοὺς ἔτι ἐπιμένοντας κατεδίκαζον νὰ παιδευθῶσι· καθότι δὲν ἀμφίβαλλον ποσῶς ὅτι, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτον ἡ φύσις τῆς δοξασίας των, ὁ ὑβριστικὸς τρόπος καὶ ἡ ἄκαμπτος πεισμονὴ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῶσιν. Ἦσαν καὶ ἄλλοι τῆς αὐτῆς μωρίας ἔνοχοι, ἀλλὰ τούτους, καθὸ Ῥωμαίους πολίτας, ἐσημείωσα νὰ πέμψω εἰς τὴν Ῥώμην.

« Μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴ, ὡς συμβαίνει εἰς τοιαύτας περιστάσεις, τὸ ἀδίκημα ἐξηπλοῦτο, ἀκόμη καὶ ἐνῷ κατεδιώκετο, κατηγορήθησαν παντὸς εἴδους ἄνθρωποι. Καταμήνυσις μ' ἐπαρουσιάσθη, ἀνυπόγραφος, περιέχουσα τὰ ὀνόματα πολλῶν, οἵτινες ἐξετασθέντες ἠρνήθησαν ὅτι εἶναι Χριστιανοὶ, ἢ ὅτι ἦσάν ποτε τοιοῦτοι· οἵτινες ἐπανέλαβον κατόπιν ἐμοῦ ἐπίκλησιν τῶν θεῶν, καὶ μετὰ οἴνου καὶ λιβάνου ἔκαμαν ἱκεσίαν εἰς τὴν εἰκόνα σου, ἥτις, δι' αὐτὸ τοῦτο φερθεῖσα ἐκ διαταγῆς μου, ἐτέθη ἔμπροσθέν των, ὁμοῦ μὲ τὰ τῶν θεῶν ἀγάλματα. Περιπλέον, αὐτοὶ ὠνείδισαν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτων, ὡς λέγεται, δύνανται καθ' οἱονδήποτε τρόπον νὰ βιασθῶσι νὰ πράξωσιν οἱ ἀληθῶς Χριστιανοί. Τούτους λοιπὸν ἔκρινα εὔλογον ν' ἀπολύσω.

« Κατεμηνύθησαν δὲ καὶ ἄλλοι, ἐξ ὧν οἱ μὲν κατὰ πρῶτον ὡμολόγησαν ἑαυτοὺς Χριστιανοὺς, ἔπειτα ὅμως τὸ ἠρνήθησαν· οἱ δὲ εἶπαν ὅτι ἕνα καιρὸν ἦσαν τῳόντι μετὰ τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' εἶχον ἀφήσειν αὐτοὺς--ἄλλοι πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἄλλοι πρὸ πλειοτέρων, καὶ εἷς ἢ δύο πρὸ εἴκοσι. Ἅπαντες προσεκύνησαν τὴν εἰκόνα σου, καὶ τὰ τῶν θεῶν ἀγάλματα, καὶ ὠνείδισαν τὸν Χριστόν. Ἐβεβαίωσαν δὲ ὅτι ὅλον τὸ σφάλμα ἢ ἡ πλάνη των συνίστατο εἰς μόνον τὸ ὅτι συνήρχοντο, τακτὴν ἡμέραν, περὶ τὰς αὐγὰς, καὶ ἔψαλλον ὕμνον εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν· καὶ ὑπεχρεοῦντο δι' ὅρκου, ὄχι εἰς τὴν πρᾶξιν κακίας τινὸς, ἀλλ' εἰς τὴν ἀποχὴν πάσης κλοπῆς, ληστείας, ἢ μοιχείας, εἰς τὸ νὰ μὴ παραβαίνωσί ποτε τὸν λόγον

των, μήτε ν' ἀρνῶνται ἐνέχυρον εἰς αὐτοὺς παραδοθὲν, ὅτε ἤθελεν ἀπαιτηθῆ. Μετὰ ταῦτα, διεχωρίζοντο, καὶ πάλιν συνήρχοντο εἰς γεῦμα, συνεσθίοντες ἄνευ τινὸς ἀταξίας· ἀλλ' εἶχον λείψει τούτου, μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ψηφίσματός μου, δι' οὗ, κατὰ τὴν ἐντολήν σου, ἀπηγόρευσα τὰς συνελεύσεις.

« Ταῦτα πληροφορηθεὶς, ἔκρινα ἀναγκαιότερον νὰ ἐξετάσω, καὶ διὰ βασάνων μάλιστα, δύο θεραπαίνας, αἵτινες ὠνομάζοντο διακόνισσαι. Ἀλλ' οὐδὲν ἀνεκάλυψα ἐκτὸς πονηρᾶς καὶ ὑπερβολικῆς τινὸς δεισιδαιμονίας.»

« Ἀναβάλλων λοιπὸν πᾶσαν δικαστικὴν πρᾶξιν, προστρέχω εἰς τὴν συμβουλήν σου· καθότι μὲ φαίνεται ὑπόθεσις πολλοῦ στοχασμοῦ ἀξία, διὰ τὸ πλῆθος μάλιστα τῶν κινδυνευόντων· ἐπειδὴ πολλοὶ πάσης ἡλικίας, καὶ παντὸς βαθμοῦ, καὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, ἐγκαλοῦνται καὶ θέλουν ἐγκαλεῖσθαι. Καὶ ἡ δεισιδαιμονία αὕτη δὲν κατέλαβε μόνον τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ τὰς κώμας καὶ τοὺς ἀγρούς. Φρονῶ μ' ὅλα ταῦτα ὅτι τὸ κακὸν ἐπιδέχεται περιορισμὸν καὶ διόρθωσιν. Βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ναοὶ, οἵτινες ἦσαν σχεδὸν ἐγκαταλελειμμένοι, ἀρχίζουν νὰ συχνάζωνται μᾶλλον· καὶ αἱ ἱεροπραξίαι, μετὰ μακρὰν διακοπὴν, ἀναζωοῦνται. Σφάγια ὡσαύτως ἀγοράζονται πανταχοῦ, ἐνῷ, ἐξ ἐναντίας, ἐπί τινα καιρὸν οἱ ἀγορασταὶ ἦσαν ὀλίγοι. Ὅθεν εὔκολον εἶναι νὰ φαντασθῶμεν πόσοι ἠδύναντο νὰ ἀνακληθῶσιν, ἂν ὑπεσχόμεθα συγχώρησιν εἰς τοὺς μετανοήσοντας.»

Εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν ἔπεμψεν ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς τὴν ἐφεξῆς ἀπάντησιν·--

« Τραϊανὸς Πλινίῳ χαίρειν.

« Ὀρθῶς ἔπραξας, Πλινιέ μου, περὶ τῶν ὅσοι ἐφέρθησαν ἔμπροσθέν σου ὡς Χριστιανοί· καθότι ἀδύνατον εἶναι νὰ συστήσωμεν κανόνα μὴ ἐπιδεχόμενον ἐξαιρέσεις. Αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ ζητῶνται. Ἂν τινες φερθῶσιν ἔμπροσθέν σου, καὶ ἐξελεγχθῶσιν ἔνοχοι, ἀνάγκη πᾶσα νὰ παιδεύωνται. Ὅστις ὅμως ἀρνεῖται ὅτι εἶναι Χριστιανὸς, καὶ ἀποδεικνύει αὐτὸ ἐμπράκτως, ἱκετεύων τοὺς θεοὺς ἡμῶν, καὶ ἂν φαίνηται ὅτι πρότερον ὑπῆρξε τοιοῦτος, ἂς συγχωρῆται ἐπὶ μετανοίᾳ. Ἀλλ' ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει, περὶ οὐδενὸς οἱουδήποτε ἀδικήματος, δὲν συγχωρεῖται νὰ δεχώμεθα καταμήνυσιν ἀνυπόγραφον· διότι τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι κινδυνώδης ἀρχὴ, καὶ ἀναξία τῆς κυβερνήσεώς μου.»

Τὰ προηγούμενα δύο ἐπίσημα ἔγγραφα παρέχουσι πολλὰς ἀξιολόγους μαρτυρίας εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ εἰς τὴν καθαρότητα τῶν Χριστιανικῶν ἀρχῶν. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν,

Πρῶτον, τὴν μεγάλην ἐπίδοσιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας εἰς βραχὺ καιροῦ διάστημα. Ὁ Χριστιανισμὸς οὐδ' ἐγνωρίζετο, οὐδ' ἠκούσθη ποτὲ εἰς τὸν κόσμον πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου. Ὅτε ὁ Πλίνιος ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, δὲν εἶχον παρέλθειν ὀγδοήκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ, οὐδ' ἑβδομήκοντα ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἤρχισαν νὰ ἀναφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἔθνη· καὶ ὅμως τὸν καιρὸν τοῦτον ἦσαν πάμπολλοι, Χριστιανοὶ καλούμενοι παρὰ τοῦ Πλινίου, εἰς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας ὅπου αὐτὸς προέδρευε, μακρὰν τῆς Ἰουδαίας. Χριστιανοὶ εὑρίσκοντο πανταχοῦ, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπαρχίας του, εἰς πόλεις, εἰς κώμας, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὑποκείμενα πάσης ἡλικίας, παντὸς βαθμοῦ καὶ καταστάσεως, καὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν· τινὲς δ' αὐτῶν ἦσαν Ῥωμαῖοι πολῖται. Ἡ ἐπικράτησις τοῦ Χριστιανισμοῦ φαίνεται ὡσαύτως ἐκ τῆς γενικῆς πτώσεως τῆς εἰδωλολατρείας· οἱ ναοὶ ἐγκατελείφθησαν, καὶ διεκόπησαν αἱ θυσίαι. Κτήνη, φερόμενα εἰς τὴν ἀγορὰν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς σφάγια, ἐπωλοῦντο μετὰ δυσκολίας. Τοσοῦτοι κατηγοροῦντο, καὶ ἐκινδύνευον νὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δοξασίας ταύτης, ὥστε ὁ ἔπαρχος μεγάλως ἀνησύχει. Δῆλον δὲ καὶ ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦσαν πολλοὶ φέροντες τὸ Χριστιανικὸν ὄνομα, ἀλλ' ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπῆρχον ἐκεῖ τοιοῦτοι· τινὲς, πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν· καὶ εἷς, ἢ πλειότεροι, ἐκ τῶν φερθέντων ἐνώπιον τοῦ Πλινίου, εἶχον ὁμολογήσει τὸν Χριστιανισμὸν, καὶ ἀπαρνηθῆν αὐτὸν πρὸ εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα. Ὅλα δὲ ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε φυτευθῆν ἐκεῖ πολλὰ ἔτη πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Πλινίου·--καὶ τῳόντι μόνον ὁ χρόνος ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ τόσην αὔξησιν.

Δεύτερον, ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πλινίου τρανῶς μαρτυρεῖ τὴν καρτερίαν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸ πάσχειν, καὶ τὴν σταθερὰν ἐπιμονήν των εἰς τὴν πίστιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ λόγου ἄξια, ἀναφερόμενα εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν καὶ λατρείαν των. Πλέον ἰδιαιτέρως, 1. Αὐτοὶ ἀπεποιοῦντο ὅλους τοὺς θεοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, καὶ δὲν ἤθελον νὰ προσκυνήσωσι τὰς εἰκόνας τῶν αὐτοκρατόρων ἢ τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν των. Οἱ τὴν θρησκείαν ταύτην ἀσπαζόμενοι ἐγκατέλειπον τοὺς ἐθνικοὺς ναοὺς καὶ βωμοὺς, καὶ δὲν προσέφερον ἐκεῖ θυσίας.--2. Συνήρχοντο κατὰ τεταγμένην ἡμέραν, ἥτις, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς μαρτυρίας Χριστιανῶν συγγραφέων, ἦτον ἡ Κυριακὴ, καθ' ἣν τελεῖται ἡ ἑβδομαία ἑορτὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως.--3. Συνερχόμενοι, ὡς λέγει ὁ Πλίνιος, ἔψαλλον ὕμνον εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν· καὶ ὑπεχρεοῦντο δι' ὅρκου νὰ μὴ κλέπτωσιν, ἢ ληστεύωσιν, ἢ μοιχεύωσι, μήτε νὰ παραβαίνωσι τὸν λόγον των, μήτε ν' ἀρνῶνται εἴτι ἐνέχυρον ἀφέθη παρ' αὐτοῖς. Ἡ περιγραφὴ αὕτη τιμᾷ μεγάλως τοὺς πρώτους Χριστιανούς. Ἐλάτρευον τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρά των Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἀφιεροῦντο εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἠθικῆς.

Τελευταῖον, καὶ ἡ τοῦ Πλινίου ἐπιστολὴ καὶ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπάντησις μαρτυροῦσι τὴν ἀθωότητα καὶ ἀρετὴν τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ἐκ τῆς πρώτης φαίνεται ὅτι οὐδεὶς τῶν ὅσοι ἐφέρθησαν ἔμπροσθεν τοῦ Πλινίου ἀπεδείχθη ἔνοχος ἐγκλήματός τινος, πλὴν τοῦ τῆς θρησκείας αὐτῶν. Καὶ αὐτοὶ οἱ κατήγοροι καὶ διῶκταί των δὲν προσῆπτον εἰς αὐτοὺς ἄλλο εἰμὶ ὅτι ἦσαν Χριστιανοί·--ἐξέτασεν ἀποστάτας· ἐβασάνισε δύο νέας, αἵτινες ἦσαν διακόνισσαι, καὶ ὅμως δὲν ἀνεκάλυψε τίποτε βλαβερόν. Ἡ μόνη κατηγορία των εἶναι ἄτοπός τις δεισιδαιμονία, καὶ πεισματώδης εἰς αὐτὴν προσκόλλησις. Ἐξίσου ἰσχυρὰν ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητος τῶν ἀνθρώπων τούτων παρέχει ἡ ἀπάντησις τοῦ Τραϊανοῦ. Ὡς μόνον πταῖσμά των ἀναφέρει τὸ ὅτι δὲν ἱκέτευον τοὺς ἐθνικοὺς θεούς. Ἡ ἀναντίρρητος δ' αὕτη τιμιότης καὶ ἀθωότης μᾶς ὑποχρεοῖ τὰ μέγιστα νὰ σεβώμεθα τὴν πίστιν αὐτῶν καὶ ὁμολογίαν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Ἐὰν μὲν ἦσαν σώφρονες καὶ συνετοὶ πρὶν ἀσπασθῶσιν αὐτὴν, βεβαιούμεθα ἐκ τούτου, ὅτι ὑπῆρχον τότε τοιαῦται ἀποδείξεις τῆς ἀληθείας της, ὁποῖαι ἐφαίνοντο ἀποχρῶσαι εἰς νουνεχεῖς ἄνδρας. Ἐὰν δ' ὑποθέσωμεν ὅτι πρότερον ἦσαν πονηροὶ καὶ ἄτακτοι, ἰδοὺ ἰσχυρὸν δεῖγμα τῆς ἀληθείας καὶ ἀγαθότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ, καθότι εἶχε τόσον μεγάλην ἐπιῤῥοὴν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων ἐν ᾧ καιρῷ εὐκόλως ἠδύναντο νὰ μάθωσιν ἂν ἦτο καλῶς τεθεμελιωμένος ἢ οὔ. Ἡ οὕτως ἢ ἀλλέως, εἶναι τιμὴ μεγάλη τῆς θρησκείας ὅτι οἱ ἐναγκαλισθέντες αὐτὴν διετήρουν τόσην ἀθωότητα εἰς τὴν διαγωγήν των, ὥστε οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ μετὰ ἐρεύνας τὰς πλέον ἀκριβεῖς, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνακαλύψωσι τὸ ἐλάχιστον ἔγκλημα ἐναντίον των.

ΠΡΟ πολλοῦ εἰκάζετο ὅτι χαλκὸς καὶ μόλιβδος εὑρίσκονται εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ὑγιὲς ὄν· ἀλλὰ πειράματα, ἐσχάτως γενόμενα εἰς τὴν Γαλλίαν, βεβαιοῦσι τοῦτο ἀναμφισβητήτως.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΔΕΛΦΟΚΤΟΝΙΑ.

ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝ εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως, ὅτι ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας, ὁ Κάϊν, ἦτο γεωργός· ὁ δὲ Ἄβελ, ποιμὴν προβάτων· ὅτι κατά τινα περίστασιν ὁ μὲν Κάϊν προσέφερεν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Κυρίῳ, ὁ δὲ Ἄβελ ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ πάχους αὐτῶν· καὶ ἐπέβλεψεν ὁ Θεὸς εὐμενῶς εἰς τὸν Ἄβελ καὶ εἰς τὰ δῶρά του, εἰς δὲ τὸν Κάϊν καὶ εἰς τὰς θυσίας αὐτοῦ δὲν ἐκύτταξεν. Ὅθεν οὗτος ὑπερελυπήθη, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐσκυθρώπασεν· ἀντὶ δὲ διὰ μετανοίας καὶ ὑπακοῆς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν εὔνοιαν καὶ χάριν τοῦ οὐρανίου Πατρός του, περιέθαλπε φθόνον καὶ κακίαν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἑωσοῦ μίαν τῶν ἡμερῶν, ἀφοῦ, κατὰ πρότασιν τοῦ Κάϊν, ἐξῆλθον ἀμφότεροι εἰς τὸ πεδίον, ἀναστὰς ὁ πρεσβύτερος ἐφόνευσε τὸν νεώτερον. « Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Κάϊν, Ποῦ ἔστιν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου ; Καὶ εἶπεν, οὐ γινώσκω· μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ ἐγώ; Καὶ εἶπε Κύριος, Τί πεποίηκας; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς· νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου· ὅτε ἐργᾷ τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι· στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς.»

Καὶ ὁ μὲν Κάϊν τοιαύτην ἔλαβε τιμωρίαν· ὁ δὲ Ἄβελ, ὅστις « πίστει πλείονα θυσίαν παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, καὶ ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖται.» Ἑβρ. ιά. 4.

ΠΕΡΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ.

ΑΞΙΟΛΟΓΟΝ μέρος τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀφιεροῦτο εἰς σύστασιν καὶ διατήρησιν νοσοκομείων. Ἡ πολιτικὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἐφρόντιζε μὲν νὰ ἐξοστρακίζῃ τὴν ὀκνηρίαν καὶ τοὺς ὑγιεῖς καὶ δυνατοὺς ἐπαίτας· ἀλλὰ παρημέλει τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους, ὅσοι δὲν ἠδύναντο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐργάζωνται. Καλήτερον ὑπελάμβανον τὸ ν' ἀποθνήσκωσιν οἱ τοιοῦτοι, παρὰ τὸ νὰ ζῶσιν ἀνωφελῶς καὶ πάσχοντες. Οἱ δὲ Χριστιανοί, καίτοι φροντίζοντες μάλιστα ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, δὲν ἠμέλουν οὐδὲ τὴν σωματικήν· καὶ οἱ μᾶλλον ἐγκαταλελειμμένοι ἦσαν αὐτοὶ ἐκεῖνοι, περὶ ὧν ἐφρόνουν ὅτι πρέπει μᾶλλον νὰ προνοῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐκολώτερος τρόπος τοῦ βοηθεῖν αὐτοὺς ἦτο νὰ τοὺς ὑποδέχωνται εἰς πανδοχεῖον καὶ νὰ τοὺς τρέφωσι κοινοβιακῶς, εὐθὺς ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία ἠλευθερώθη, ἀνηγέρθησαν οἶκοι τῆς Ἐλεημοσύνης, ὑπὸ διάφορα ὀνόματα, κατὰ τὴν διάφορον χρείαν, ὡς Βρεφοτροφεῖον,—κατάστημα, ἐν ᾧ ἐτρέφοντο τὰ ὑπομάζια βρέφη, ἢ τὰ ἐκτεθειμένα,—Ὀρφανοτροφεῖον, Νοσοκομεῖον, Ξενοδοχεῖον, Γεροντοκομεῖον, καὶ Πτωχοτροφεῖον.

Εἰς ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις ἱδρύθησαν τοιαῦτα καταστήματα, καὶ τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας εἶναι περιβόητον εἰς τὴν ἱστορίαν. Εἰς αὐτὰ ὑπηρέτουν μὲν οἱ διάκονοι· ἀλλ' ἱερεὺς ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶχε τὴν ἐπιστασίαν. Οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἐφείδοντο χρημάτων, γενναίως συνεισφέροντες. Μεγάλως δ' ἐφρόντιζον καὶ περὶ τῆς κηδείας τῶν πενήτων καὶ τῆς ἐξαγοράσεως τῶν αἰχμαλώτων, ὅσους οἱ βάρβαροι ἠχμαλώτιζον,-ὡς συνέβαινε συχνάκις κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. Διὰ τὰς δύο ταύτας ἀναγκαίας ἐλεημοσύνας ἐπωλοῦντο καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ σκεύη· τόσον μέγα προνόμιον εἶχον αὐταί! Ὁ Παυλῖνος, ἐπίσκοπος Νώλας, ἀφοῦ ἐπώλησεν ὅ,τι εἶχεν, ἔγινε δοῦλος αὐτὸς διὰ νὰ λυτρώσῃ τὸν υἱὸν μιᾶς χήρας. Οὕτως οἱ μεγάλοι θησαυροὶ τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, μὲ ἃ ἐκοσμοῦντο, δὲν ἦσαν ἄλλο εἰμὴ ὡς παρακαταθήκη, προσμένουσα τὴν περίστασιν διὰ νὰ δαπανηθῇ ὠφελίμως,—δημόσιόν τινα συμφορὰν, θανατικὸν, ἢ πεῖναν. Ὅλα ἀφιεροῦντο εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ζώντων ναῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ΟΤΑΝ θεωρῶμεν τὰ θαυμαστὰ ἔργα τῆς φύσεως, καὶ περιπατοῦντες ἐν ἀνέσει ἀτενίζωμεν εἰς τὸ μέγα τοῦτο θέατρον τοῦ κόσμου, στοχαζόμενοι τὸ μεγαλοπρεπὲς κάλλος καὶ τὴν σταθερὰν τάξιν αὐτοῦ· τὴν λαμπρότητα τῶν οὐρανῶν, τὴν καρποφορίαν τῆς γῆς, τὸ περίεργον σχῆμα καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν φυτῶν, τὴν ἐξαίσιον κατασκευὴν τῶν ζώων, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ἐκπληκτικὰ θαύματα τῆς δημιουργίας, ἐν οἷς λάμπουσιν αἱ ἔνδοξοι τοῦ Θεοῦ ἰδιότητες, καὶ μάλιστα ἡ ὑπέροχος αὐτοῦ ἀγαθότης,—δὲν πρέπει τότε νὰ πληρῶνται ἀπὸ εὐγνωμοσύνην αἱ καρδίαι μας, καὶ νὰ ὑμνῳδῶσι τὰ χείλη μας εἰς τὸν Ὕψιστον;

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ.

« ΟΥΔΕΠΟΤΕ οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος·» εἶπαν οἱ ὑπηρέται τῶν ἱερέων καὶ Φαρισαίων περὶ τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ. Αὕτη ἡ ἐμφαντικὴ μαρτυρία, ἡ ἐκ στόματος τῶν ἁπλουστέρων, ἐφαρμόζεται γενικῶς εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν, ἥτις εἶναι ὁ γραπτός σου λόγος, Κύριε, ὁ παραδοθεὶς εἰς τοὺς πιστεύοντας, διὰ χειρὸς τῶν ἐκλεκτῶν σου. Ὅθεν καὶ οἱ πλέον σοφοὶ, καὶ οἱ πλέον μεγαλόνοες ἄνδρες ὅλων τῶν αἰώνων, συμφώνως μὲ τοὺς ἁπλοῦς καὶ ἀμαθεῖς, ὡμολόγησαν τὴν δύναμιν, τὸ κάλλος, τὴν ὡραιότητα τῆς Γραφῆς, κηρύττοντες αὐτὴν ἀνωτέραν ὅλων τῶν λοιπῶν βιβλίων. Καὶ τί παράδοξον, τὰ θεόπνευστα ῥήματα τῆς ἀληθείας σου νὰ ῥέωσι μέλι καὶ γάλα, νὰ βρύωσι χάριν καὶ καλλονὴν, νὰ διακρίνωνται πάντοτε ἀπὸ τὰς λοιπὰς ἐφευρέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς, ὅσῳ τὸ ἐκπληκτικὸν αὐτῶν βάθος καὶ ὕψος!

Ὅταν ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς, ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα, παριστάνῃ εἰς ἡμᾶς τὸ δημιουργικὸν τῆς παντοδυναμίας σου, λέγει· Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. Παρομοίως, Χριστὲ, καὶ εἰς τὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου μυστικῶς ἐκφωνεῖς τὸ γενηθήτω φῶς, καὶ φωτίζεται ὁ ἐσκοτισμένος νοῦς, καὶ θερμαίνεται ἡ πλέον ψυχρὰ καὶ ἀπολιθωμένη καρδία.

Ὁ δὲ Προφητάναξ πῶς ζωγραφίζει, εἰς ὀλίγας λέξεις, τὴν κτίσιν τοῦ κόσμου; Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Ἀλλοῦ ὁ Μωϋσῆς, μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐνθέως καὶ μεγαλοπρεπῶς δοξολογεῖ τὸν Ὕψιστον, καὶ ὡς οὐδεὶς ἄλλος ποιητὴς ψάλλει τὸ ἱερὸν μέλος· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. Βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Οὗτός μου Θεὸς, καὶ δοξάσω αὐτόν· Θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. Καὶ κατωτέρω, εἰς τὴν αὐτὴν ᾠδήν· Ἀπέστειλας τὴν ὀργήν σου, κατέφαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ καλάμην, καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ· Ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα· εἶπεν ὁ ἐχθρός· Διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χείρ μου. Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα. Ἔδυσαν, ὡσεὶ μόλυβδος, ἐν ὕδατι σφοδρῷ. Τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε, τίς ὅμοιός σοι; Δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, ποιῶν τέρατα. Ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ. Τῷ ὄντι θαυμαστὸς εἶσαι ἐν τοῖς ἁγίοις καὶ ἐκλεκτοῖς σου, Θεέ μου. Ὦ πόσην δύναμιν ἐμποιεῖς εἰς τὰ λόγιά των! Ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς, μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ Νόμου, ὑμνολογεῖ, κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· Πρόσεχε, οὐρανὲ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. Προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ ἀπόφθεγμά μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου, ὡσεὶ ὄμβρος ἐπ' ἄγρωστιν, καὶ ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον· ὅτι τὸ ὄνομα Κυρίου ἐκάλεσα.

Εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς ᾠδῆς, εἰσάγει σε ὁ προφήτης, Ὕψιστε, λαλοῦντα πρὸς τοὺς σκληροτραχήλους Ἰσραηλίτας·

Ἴδετε, ἴδετε, ὅτι Ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς, πλὴν Ἐμοῦ. Ἐγὼ ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω, κἀγὼ ἰάσομαι· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου. Ὅτι ἀρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὀμοῦμαι τῇ δεξιᾷ μου, καὶ ἐρῶ, Ζῶ Ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα. Ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀστραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀνθέξεται κρίματος ἡ χείρ μου, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἀνταποδώσω. Μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου φάγεται κρέα· ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας, ἀπὸ κεφαλῆς ἀρχόντων ἐθνῶν. Εὐφράνθητε, οὐρανοὶ, ἅμα Αὐτῷ, προσθέτει ὁ Μωϋσῆς, προφητεύων περὶ τοῦ Σωτῆρος, καὶ προσκυνησάτωσαν Αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.

Καὶ πῶς ἐπιχειρίζομαι νὰ ἀπαριθμήσω τοὺς θησαυροὺς, καὶ τὰ λαμπρὰ κειμήλια τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν; εἰς μάτην ἀγωνίζομαι· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ἐντρυφῶ, ἀναπτεροῦται ὁ νοῦς μου, καὶ ἡ καρδία μου πάλλεται καὶ κτυπᾷ, ἐνθυμουμένη ὀλίγα τινὰ ῥητὰ, τὰ ὁποῖα ἡ χάρις σου, Κύριέ μου καὶ Θεέ μου, ἐνετύπωσεν εἰς τὴν μνήμην μου. Ἀνοίγω τὴν ἱστορίαν τοῦ πολυπαθοῦς Ἰὼβ, καὶ ἀντηχοῦν ὡς βρονταὶ, καὶ λάμπουν ὡς κεραυνοὶ εἰς τὴν ψυχήν μου οἱ ὑψηλοὶ θρῆνοι τοῦ πρώτου του γογγυσμοῦ· Ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη, ἐν ᾗ εἶπαν, Ἰδοὺ ἄρσεν. Ἵνα τί δέδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς; ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις ψυχαῖς; Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυμα. Πνεῦμα ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπῆλθεν, ἔφριξαν δέ μου τρίχες καὶ σάρκες. Ἀνέστην καὶ οὐκ ἐπέγνων, εἶδον, καὶ οὐκ ἦν μορφὴ πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἀλλ' ἢ αὔραν καὶ φωνὴν ἤκουον. Τί γάρ; μὴ καθαρὸς ἔσται βροτὸς (θνητὸς) ἐναντίον τοῦ Κυρίου, ἢ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνήρ; βροτὸς γὰρ, γεννητὸς γυναικὸς, ὀλιγόβιος καὶ πλήρης ὀργῆς. Ἡ ὥσπερ ἄνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν, ἀπέδρα δὲ ὥσπερ σκιὰ, καὶ οὐμὴ στῇ. Τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; οὐδὲ εἷς, ἐὰν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὑπὲρ πάντας ὅμως τοὺς ἁγιογράφους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὁ χρυσορρήμων Προφήτης καὶ Βασιλεὺς, ὁ πρόγονος τοῦ Θεανθρώπου κατὰ σάρκα, ὁ Δαβὶδ, ὡς ὑψιπέτης ἀετὸς, ἁρπάζει ἐνθουσιῶν τὴν καρδίαν μου πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ διεγείρει εἰς αὐτὴν τὸν πόθον τῆς προσευχῆς μὲ τὰς γλυκυτάτας μελῳδίας του. Οἱ ψαλμοί του μὲ φαίνονται μία ἔντονος ἠχὼ τῆς φωνῆς τῶν ἀγγέλων.

Ἐμβριθὴς καὶ βαθύνους ὁ μέγας Προφήτης, καὶ φωτιζόμενος ἄνωθεν, ἰδοὺ ποῖον ὁρισμὸν δίδει περὶ

τοῦ, τί ἐστὶν ἄνθρωπος; Σὰρξ ἐστὶ, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. Τὸ δὲ πρόσκαιρον τῆς ζωῆς μας ἐλέγχων, ἐκφωνεῖ· Ἄνθρωπος ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει. Ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει, καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὥ πόσον πάλιν εἶναι ἐμφαντικὸς καὶ ἀκατάσχετος, ὅταν ἐλέγχῃ τὴν ἀσέβειαν, καὶ ταλανίζῃ τὴν ἁμαρτίαν· Ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται. Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτοὺς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταράξει αὐτούς. Καὶ νῦν, βασιλεῖς, σύνετε, παιδεύθητε, πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Καὶ ἀλλαχοῦ· Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν· καὶ ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ.

Ἰδοὺ καὶ ἡ εἰκὼν τῆς καταστάσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις αἰσθάνεται τὴν ἀθλιότητά του· Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. Ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου· οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ. Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους· ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. Ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου. Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα· ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Κύριε, ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ.

Ἀλλοῦ ὁ Προφητάναξ, εἰς ὀλίγας λέξεις, χαρακτηρίζει τὸν πονηρευόμενον ἁμαρτωλὸν, ὅστις ἐπιβουλεύεται τὸν πλησίον του, πρὸς ἰδίαν του ἀπώλειαν· Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον, καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. Λάκκον ὤρυξε, καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο. Ἔπειτα θαυμαστῶς παριστᾷ τὸ κράτος καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος, ἐν μέσῳ τῶν πλέον φοβερῶν κινδύνων, καὶ ἀλαλάζων ψαλμῳδεῖ· Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω;

Ὑπερβαίνει ὁ Δαβὶδ τὸν ἑαυτόν του, ὅταν διηγῆται, ἐν ἐκτάσει, τὰ ἔργα τῆς παντοδυναμίας σου, Ὑψίστε· — Ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ, τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ Θεός. Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατεφλόγισεν· ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ ἐπέβη ἐπὶ Χερουβὶμ, καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός. Καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ Κύριος, καὶ ὁ Ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε βέλη, καὶ ἐσκόρπισεν αὐτοὺς, καὶ ἀστραπὰς ἐπλήθυνε, καὶ συνετάραξεν αὐτούς. Καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης· ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου, Κύριε, ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύματος ὀργῆς σου.

Μετὰ δὲ τὰ φόβητρα τῆς παντοδυναμίας, πόσον ἐνθέως μελῳδεῖ τὴν ὡραιότητα τῆς κτίσεώς σου, Κύριε Παντοκράτορ, ὁ κατὰ τὴν καρδίαν σου ἀνὴρ εἰς τὸν ιθ'. Ψαλμὸν, ψάλλων τὸ, Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. Ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. Ἔπειτα σκιαγραφεῖ τὴν φορὰν τοῦ ἡλίου, καὶ μὲ αὐτὸν παραβάλλει τὸν φωστῆρα τοῦ θείου σου νόμου· καὶ τέλος, ὅλην τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τῆς κτίσεώς του, τὴν ἀναπτύσσει εἰς τὸν θεῖον ψαλμὸν, τὸν προοιμιάζοντα οὕτως·

Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον· Κύριε ὁ Θεός μου, ἐμεγαλύνθης σφόδρα. Ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω, ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον. Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν· ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ. Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.

Παριστάνων δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ πανταχοῦ παρουσίαν ὁ Προφητάναξ ψαλμῳδεῖ· Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει. Ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου.

Ἀλλ' ἔχει καὶ ἄῤῥητα ῥήματα τῆς θείας ἀγάπης ὁ θεόπνευστος βασιλεὺς, τῶν ὁποίων ἡ γλυκύτης εἶναι αἰσθητὴ εἰς μόνους τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Θεὸν ἐκ καρδίας. Ὥ πόσον οἱ τοιοῦτοι εἶναι μακάριοι. Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σὲ, ὁ Θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν, τὸν ζῶντα· πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ; Ἵνα τί περίλυπος εἶ, ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν Θεόν. Ἐρῶ τῷ Θεῷ, ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Ἵνα τί μου ἐπελάθου; Παραπτώματα τίς συνήσει; Ἐκ

τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με. Κύριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδέν με ὑστερήσει, εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, τὴν ψυχήν μου ἐπέστρεψεν. Ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ πετασθήσομαι, καὶ καταπαύσω; Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου. Τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐξέλιπεν ἡ καρδία μου, καὶ ἡ μερίς μου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα. Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς· τὰ θυσιαστήριά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ Βασιλεύς μου καὶ ὁ Θεός μου.

Φίλον, τῳόντι, καὶ οἰκεῖόν σου τὸν εἶχες, ἀνεξιχνίαστε, τὸν μακάριον Δαβὶδ, διὰ τὴν ζέσιν τῆς πίστεώς του καὶ τὴν ἀκακίαν τῆς καρδίας του· πολλὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἐξήλειψας, καὶ ἀνερρίπισας εἰς τὰ ἐνδόμυχά του τὸ πῦρ τῆς ἀγάπης, ἥτις, κατὰ τὸν ἀψευδῆ σου λόγον, δὲν ἐμπορεῖ ποτὲ νὰ ἐκπέσῃ διὰ πάντα. Ἡ ἀγάπη, εἶπεν ὁ οὐρανοβάμων, οὐδέποτε ἐκπίπτει.

Ἀλλ' ἀρκεῖ πλέον, Θεέ μου, ἡ ἀπαρίθμησις τῶν θείων σου λόγων. Τὰ σὰ σοὶ προσφέρονται ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς· διότι ἀληθῶς εὐπρεπὴς εἶναι, ὡραία καὶ τερπνὴ ἡ Γραφή σου. Βρύουν ἀπὸ τοιαῦτα κάλλη ὅλοι οἱ προφῆταί σου, ἡ ἱστορία τοῦ εὐσεβοῦς Τωβὶτ, καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς σου Διαθήκης. Εἰς δὲ τὴν Νέαν καὶ αἰώνιον, εἰς τὰ ἱερά σου Εὐαγγέλια, ὅλοι οἱ λόγοι τοῦ στόματός σου εἶναι ἡ αὐτόχρημα καὶ αὐτοτελὴς ὡραιότης. Ἀλλ' ἐπειδὴ, διὰ τὰ σπλάγχνα τῶν πρὸς ἡμᾶς οἰκτιρμῶν σου, κατεδέχθης νὰ προσλάβῃς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, καὶ ἐν μορφῇ δούλου νὰ φανῇς εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εὐδόκησας νὰ ἐφαρμόσῃς καὶ τὴν θείαν σου διδαχὴν εἰς τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἐσκοτισμένου νοός μας· ὥστε καὶ οἱ πλέον ἁπλοῖ, καὶ οἱ πλέον ἀμαθεῖς καὶ παχύνοες νὰ κατανοῶσιν εὐκόλως τὰ ῥήματά σου· ἐταπεινώθης μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· ἐδιάλεξας τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐξουθενημένους τοῦ κόσμου τούτου, διὰ νὰ ἀναλάμψῃ καὶ νὰ θαυμαστωθῇ ἔτι μᾶλλον τὸ ἔλεός σου. Ὅθεν ἡ ἁπλότης τῶν λόγων σου, Χριστὲ, ὑπερβαίνει πᾶν ὕψος νοημάτων, ἡ δὲ ἀφέλεια τῆς διδαχῆς καταισχύνει πᾶσαν σοφίαν, καὶ ἀμαυρόνει πᾶν ἄλλο ἐπιτετηδευμένον ὕφος.

Σὺ μόνος εἶπας περὶ τῆς διδασκαλίας σου, Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμα ἐστὶ, καὶ ζωὴ ἐστί. Ποῖος προσέχει εἰς τὸ λεκτικὸν, ὅταν συναισθάνηται εἰς τὰ ἔνδον τῆς ψυχῆς του τὴν ῥομφαίαν τοῦ Πνεύματος, ἥτις νεκρόνει τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας, καὶ γεννᾷ τὸν νέον κατ' εἰκόνα Χριστοῦ; Ποῖος, δακρυῤῥοῶν καὶ ἀναγεννώμενος διὰ τῆς χάριτος, δὲν ἐνθυμεῖται, ὅταν ἀναγινώσκῃ τὰ Εὐαγγέλια τῆς σωτηρίας του, ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι, περὶ ὧν ἐῤῥέθη· Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. Λοιπὸν, οὐδεμία σύγκρισις αὐτῶν τῶν λόγων πρὸς τὰ ὡραιότερα καὶ ὑψηλότερα νοήματα ὅλων τῶν σοφῶν, καὶ αὐτῶν τῶν προφητῶν καὶ δικαίων. Ἐκεῖνοι διδάσκουν ἀμυδρῶς καὶ αἰνιγματωδῶς, Σὺ δὲ, Σῶτερ τοῦ κόσμου, ἐκφωνεῖς λόγια φανερὰ, εἰς ἐπήκοον πάσης πνοῆς, ἀνακαλύπτεις αὐτεξουσίως καὶ πανσόφως ὅλα τὰ σωτηριώδη μυστήρια· διότι, Σὺ εἶσαι, Ἰησοῦ μου, Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, καὶ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρός.

Ὅθεν, ἐπιθυμήσας πολλάκις ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ συλλάβω ἰδέαν καὶ διάγνωσιν τῆς δυνάμεως τῶν ῥημάτων σου, ἄλλον ὁρισμὸν δὲν εὗρον, εἰμὴ πάλιν τὴν θεόπνευστον ῥῆσιν τοῦ Ἀποστόλου. Αὐτὸς ἐκφωνεῖ, καὶ ἡ καρδία παντὸς Χριστιανοῦ μαρτυρεῖ, ἐξ ὅσων ἐδοκίμασε, τὸ ἀληθὲς τοῦ ὁρισμοῦ· Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας.

Ἀκολούθως ὅλοι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἐνδυθέντες δύναμιν ἐξ ὕψους, διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, ἔλαβον παρὰ σοῦ, Χριστὲ, τοῦ Δοτῆρος ὅλων τῶν ἀγαθῶν, τὴν θαυματουργικὴν καὶ καταπειστικὴν δύναμιν τοῦ λόγου· ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον, ἐμαθήτευσαν ὅλα τὰ ἔθνη, ὑπέταξαν τὴν οἰκουμένην εἰς τὸν Θεῖόν σου καὶ ἐλαφρότατον ζυγόν· καὶ διὰ νὰ ἀφήσωσιν εἰς τοὺς διαδόχους των τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τῶν δογμάτων τῆς ἀληθείας, εἰς περιποίησιν Χριστιανικῆς τελειότητος, συνέγραψαν, κατὰ διαφόρους καιροὺς, τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, τὰς Πράξεις καὶ Ἐπιστολάς των, εἰς τὰς ὁποίας προσετέθη, ὡς σφραγὶς, ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ ἀγαπητοῦ σου μαθητοῦ Ἰωάννου, βίβλος προφητικὴ, ἀπρόσιτος εἰς τὸν περίεργον νοῦν, πλὴν βαθμηδὸν ἀναπτυσσομένη, καθ' ὅσον παρέρχονται οἱ προωρισμένοι καιροὶ καὶ οἱ αἰῶνες τῆς ἐπὶ γῆς ἁγίας Ἐκκλησίας. Δι' αὐτοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου καὶ δυσνοήτου βιβλίου ἠθέλησας, Θεέ μου, νὰ τελειώσῃς τὴν χρυσῆν σειρὰν τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν, αἵτινες ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Γένεσιν τοῦ Μωϋσέως. Μυστικὴ ἡ πρώτη βίβλος, καθὼς καὶ ἡ τελευταία, διὰ νὰ μὴν ἀποσυρθῇ ὁ νοῦς τῶν θνητῶν εἰς ματαίαν ἔρευναν τῶν ἀποκρύφων τῆς κοσμοποιΐας καὶ συντελείας τοῦ μέλλοντος. Ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς, ἀπειροεύσπλαγχνε, τοὺς ἐξαγορασθέντας διὰ τοῦ πά-

θους σου ἀπὸ τὴν αἰωνίαν στέρησιν τῆς θείας δόξης, νὰ μελετῶμεν ἐπιμελῶς καὶ μὲ ταπείνωσιν τοὺς ἀνοικτοὺς θησαυροὺς τῆς θείας σου Γραφῆς, καὶ παρατρέχοντες τὰ εἰσέτι ἀπόκρυφα, νὰ ἀγωνιζώμεθα εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν σου, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ σὲ ἀγαπήσωμεν· σὺ γὰρ εἶπας, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ· Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς Ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· καὶ πρὸς διαστολὴν τῆς καθ' ὑπόκρισιν ἀγάπης ἀπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ παρεκτικὴν τῆς αἰωνίου μακαριότητος, εἶπας· Ὁ τηρῶν τὰς ἐντολάς μου, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με. Ἀμήν.

[ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΤΟΥΡΖΑ.]

ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ ΣΙΝΩΝ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΟΣ. Μὴ δέχου λογισμοὺς διεφθαρμένους. Μὴ ἀνησύχει, μήτε ὑπερλυποῦ. Μὴ φθόνει τοὺς ἔχοντας, μήτε περιφρόνει τοὺς μὴ ἔχοντας. Μὴ παραπονοῦ περὶ τῶν ὅσα ὁ Ὕψιστος διατάττει, καὶ μὴ μέμφου τοὺς ἀνθρώπους. Μὴ ἀναλογίζου ἀρχαῖα δεινὰ, καὶ μὴ πολυπραγμόνει περὶ τῶν μεμακρυσμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ. Μὴ ὑπεραγάπα τὴν ὡραιότητα. Μὴ πολυπότει. Μὴ στέκε εἰς κινδυνώδεις τόπους. Μὴ παραχώρει τῇ ὀργῇ. Μετὰ τῶν φαύλων μὴ συναναστρέφου. Τοὺς ἀγαπῶντας νὰ πλήττωσι μὴ παρόξυνε.

ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ. Μὴ κακομεταχειρίζου τὰ τῆς Προνοίας ἀγαθά. Μὴ ἀγάπα τὰς ὑπερβολάς. Μὴ βασανίζου ὥστε ἀνελλιπῶς νὰ ἔχῃς ἅπαντα. Μὴ βλέπε τὰ ὑπὲρ τὴν θέσιν σου. Μὴ χειροτέρευε τὸν σῖτον. Μὴ ἀφάνιζε τὰ ζῶντα.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. Μὴ παραμέλει τὰς σχέσεις καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς. Τὰ φαῦλα μὴ πράττε. Εἰς τὰς ἐντολὰς τῶν γονέων ἢ διδασκάλων σου μὴ ἐναντιοῦ. Μὴ λάλει παραπολύ. Τὸν παρὰ σοὶ ξένον μὴ παρόργιζε. Ἂν εὑρεθῇς ἐν μέσῳ δύο κομμάτων, μὴ λάλει ἐνταῦθα μὲν πικρὰ, ἐκεῖ δὲ κολακείας. Ταραχὰς μὴ ἀνακίνει. Τοὺς πτωχοὺς μὴ κατάκοπτε. Τὰ ὀρφανὰ καὶ τὴν χήραν μὴ δολιεύου καὶ καταδυνάστευε. Μηδένα ἀδίκως κατηγόρει. Τὰ ἀνωφελῆ μὴ μάνθανε.

ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ. Περὶ εὐθηνῆς τροφῆς καὶ παχυλῶν ἐνδυμάτων μὴ αἰσχύνου. Περιττὰ μὴ ἀγόραζε. Συμπόσια μὴ ὑπεραγάπα. Τοὺς πλουσίους καὶ μεγάλους μὴ ζήτει νὰ μιμῆσαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ. Περὶ τῶν οἰκιακῶν ὑποθέσεων τῶν γειτόνων σου μὴ λάλει. Τὰ μυστικὰ μὴ διακήρυττε. Τὰ σφάλματα τῶν φαύλων μὴ κρύπτε. Μὴ κακολόγει πρός τινα τοὺς γονεῖς αὐτοῦ. Μὴ κώλυε τὸ ἀγαθόν. Ξένας ὑποθέσεις μὴ ἀνάφερε. Εἰς τὸ φαινόμενον τῶν ἀνθρώπων μὴ ἐπιγέλα. Μὴ μέμφου τινὰ διὰ τὰ σφάλματα τῶν συγγενῶν του. Μὴ ἀγάπα νὰ ἐμπαίζῃς οἱονδήποτε. Μὴ πλάττε διηγημάτια πρὸς βλάβην ἄλλων. Εἰς τὰ πλούτη σου μὴ ἐπαίρου. Περὶ τῆς πτωχείας σου μὴ παραπονοῦ. Μὴ λάλει μὲ ἄγριον βλέμμα. Μὴ περιφρόνει τὴν πενίαν τῶν ἀνθρώπων. Μὴ διάκοπτε ἄλλον ὁμιλοῦντα. Μὴ ψεύδου. Μὴ βοήθει μηδ' ἐνθάρρυνε ἄλλους ἀνομοῦντας. Μὴ αἰσχρολόγει. Μὴ συνδιαλέγου περὶ τῶν τυχηρῶν παιγνίων ἢ τῆς ἀκολασίας. Μὴ λέγε τι ἀρχὴν ἔχον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τέλος.

ΠΕΡΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ.

Η ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ διαθέτει τὸν ἄνθρωπον νὰ αἰσθάνηται ἐσωτερικῶς, καὶ νὰ ὁμολογῇ ἐξωτερικῶς τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην εὐεργεσίαν, καὶ τὸν καθιστάνει πρόθυμον ν' ἀνταποδώσῃ τὴν αὐτὴν, ἢ ἄλλην τινὰ παρομοίαν, καθ' ὅσον ἀπαιτοῦν αἱ χρεῖαι τοῦ εὐεργετήσαντος, καὶ ἐξαρκοῦν αἱ δυνάμεις τοῦ εὐεργετηθέντος. Ἡ δὲ **ΑΓΝΩΜΟΣΥΝΗ** μένει ἀναίσθητος τῆς πρὸς αὐτὴν εὐνοίας, ὁσηδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι, μηδόλως προσπαθοῦσα εἴτε νὰ ὁμολογήσῃ εἴτε ν' ἀνταμείψῃ αὐτήν. Ἡ Ἀγνωμοσύνη κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου της, ἐκ δεξιῶν ἔχουσα τὴν ὑπερηφανίαν, ἐξ εὐωνύμων δὲ τὴν σκληρότητα,--ἀξίους δορυφόρους τοιαύτης δεσποίνης. Ὡς ἀναντίῤῥητον ἀλήθειαν ἐμπορεῖς νὰ δεχθῇς ὅτι οὐδ' ὑπάρχει, οὐδ' ὑπῆρξέ τις, μεγάλως ἀγνώμων, ὅστις δὲν ἦτο καὶ ἀνυποφόρως ὑπερήφανος· οὐδ' ὑπερήφανός τις, ὅστις δὲν ἦτον ἐπίσης ἀγνώμων.

Ἡ ἀγνωμοσύνη παραβλέπει πᾶσαν εὐμένειαν· συμβαίνει δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ ὑπερηφανία κάμνει αὐτὴν νὰ ὑπεραίρῃ τὴν κεφαλήν της. Ἡ ἀγνωμοσύνη ἐκ τῆς περισσῆς φαυλότητος δὲν ἀντευεργετεῖ, καὶ ἐκ τῆς ὑπερηφανίας οὔτε στοχάζεται τὸν εὐεργέτην· πολὺ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουσα μὲ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, ἀκάρπους μὲν, ἀλλ' ὅμως ὑψηλάς· αἵτινες μηδὲν παράγουσι, μηδένα τρέφουσι, μηδένα ἐνδύουσι, πλὴν ἔχουν ὕψος καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἀνώτεραι ὅλου τοῦ περὶ αὐτὰς κόσμου. Ἡ ἀγνωμοσύνη ἔθηκε τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Βρούτου, ἀλλ' ἡ ἀσυμπάθεια ἐνέπηξεν αὐτὸ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Καίσαρος.

Ἡ φιλία συνίσταται εἰς ἀμοιβαίας περιποιήσεις, καὶ εἰς γενναίαν τινὰ προσπάθειαν νὰ ὑπερβῇ ὁ εἷς τὸν ἄλλον εὐεργετῶν. Ἀλλ' ὁ τὸν ἀγνώμονα εὐεργετῶν ἐπιθέτει εἰς τὸν χάλικα τὴν σφραγῖδα του, καὶ σπείρει ἐπὶ τῆς ἄμμου τὸν σπόρον του·--ἐπ' ἐκείνου μὲν οὐδεμίαν κάμνει ἐντύπωσιν, ἐκ δὲ ταύτης οὐδένα καρπὸν ἀπολαμβάνει.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΩΝ.

ΜΙΑ ἐκ τῶν ἀηδεστάτων κακοηθειῶν εἶναι καὶ τὸ ὀμνύειν εἰς τὴν κοινὴν συνομιλίαν· ὁ ὅρκος πόσον ἀνάρμοστος εἰς εὐγενὲς στόμα!--Τοὺς ἐνόχους τῆς ἀνομίας ταύτης ἐπέπληττε μετὰ μεγάλης ἐπιδεξιότητος ἱερεύς τις Ἄγγλος· μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐδείπνει μετά τινος πλουσίου ἀριστοκράτου, ὅστις, μεγάλως αὐτὸν σεβόμενος, τὸν παρεκάλεσε νὰ εἴπῃ ποίαν χάριν ἠδύνατο νὰ τὸν κάμῃ, καὶ ἐπεβεβαίωσε τὸν ζῆλόν του μὲ πλῆθος βεβήλων ὅρκων. «Εἶναι τῳόντι μία χάρις, τὴν ὁποίαν πολὺ ἐπεθύμουν νὰ μὲ κάμητε,» εἶπεν ὁ ἱερεύς. «Ἀγαπητέ μου κύριε,» ἀπεκρίθη ὁ εὐγενὴς ἀνυπομόνως, μεθ' ὅρκου πάλιν, «ὅ,τι καὶ ἂν ζητήσητε, μετὰ πάσης χαρᾶς θέλω σᾶς τὸ χορηγήσει.» Τότε ὁ ἱερεὺς σοβαρῶς εἶπε, «Μόνην χάριν, Μυλόρδε, ἔχω νὰ σᾶς ζητήσω, νὰ μὲ ἀφήσητε νὰ προφέρω ἐγὼ τὸν ἀ κ ό λ ο υ θ ο ν ὅρκον.»

Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ.

Ἂς στοχασθῶμεν πόσον ἰσχυρὰν ἐπιῤῥοὴν ἔχουν αἱ μητέρες εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν! Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς σήμερον αἱ καταδυναστεῖαι καὶ οἱ φόνοι πληροῦσι τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας· ὁ πόλεμος διασπείρει πανταχοῦ ἀπειράριθμα εἴδη ὀλέθρου· αἱ κραυγαὶ τῶν καταδυναστευομένων ἀνυψοῦνται εἰς τοὺς οὐρανούς. Ποία λοιπὸν δύναμις ἀρκεῖ νὰ μεταβάλῃ τὴν σκηνὴν ταύτην, καὶ νὰ εὐφράνῃ τὴν γῆν, διαχέουσα τοὺς καρποὺς τῆς εἰρήνης καὶ ἀγαθότητος; Ἡ δύναμις τῆς οὐρανίου ἀληθείας, ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανισμοῦ, διδασκομένου ὑπὸ τῶν μητέρων. Ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὰ πρῶτα ἓξ ἢ ἑπτὰ ἔτη τοῦ βίου προσδιορίζουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ

ἀνθρώπου· ἐὰν ὁ παῖς ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ πατρῴου οἴκου ἀνάγωγος, ἀνυπότακτος, καὶ πονηρὸς, κινδυνεύει τὰ μέγιστα νὰ διατρέξῃ στάδιον ἐγκλημάτων. Ὑπάρχουσι μὲν ἐξαιρέσεις κατὰ τοῦτο, ἀλλ' αὗται εἶναι σπάνιαι. Ἐὰν, ἐξ ἐναντίας, ὁ υἱός σου ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας συνειθισμένος νὰ κυβερνᾷ τὰ πάθη του, τὴν ἕξιν ταύτην θέλει διατηρήσειν ἐφ' ὅλης ζωῆς. Ἐὰν ἐδιδάχθη νὰ θυσιάζῃ τὴν ἰδίαν του εὐχαρίστησιν ἐπὶ σκοπῷ τοῦ προάγειν τὴν εὐτυχίαν τῶν ὁμοίων του, δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θέλει ἐξακολουθεῖ νὰ εὐεργετῇ, νὰ χρησιμεύῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἑπομένως νὰ ἦναι σεβάσμιος καὶ εὐδαίμων. Ἐὰν σταθερῶς ἀπεφάσισε νὰ φέρηται πιστῶς εἰς ὅλας τὰς σχέσεις του, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θέλει γένειν ἐνάρετος ἀνὴρ, ἀξιότιμος πολίτης, καὶ εὐεργέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὅταν περισσεύσωσιν αἱ εὐσεβεῖς καὶ φιλοπάτριδες μητέρες, τότε θέλουν περισσεύσειν οἱ ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες ἄνδρες· ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου πρέπει νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς μητρός. Ἐκείνη, ἥτις ἠθέτησε πρώτη τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, πρέπει πάλιν νὰ γένῃ τὸ πρῶτον ἐπίγειον ὄργανον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἰσχύος του. Καὶ ἄλλα μὲν αἴτια δύνανται μεγάλως νὰ συντελέσωσιν εἰς τοῦτο· καὶ ἄλλα βοηθήματα πρέπει νὰ χορηγῶνται εἰς τὸν παῖδα, ὅταν ἐκβῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς μητρὸς, συντείνοντα εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεώς του· ἀλλ' αἱ μητέρες πρέπει νὰ ἦναι τὰ πρῶτα ὄργανα τῆς σωτηρίας του. Αὕτη ἡ γνώμη ἐπιδέχεται μὲν ἐξέτασιν, ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον ἐξετάζεται, τόσον ἀληθεστέρα καταφαίνεται· ἐπιβεβαιοῦται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πείρας. Ἡ μήτηρ, ἥτις ἀμελεῖ τὸ χρέος της, καὶ ἐπαναπαύεται εἰς ἄλλα μέσα πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἐναρέτου χαρακτῆρος τῶν παιδίων της, θέλει γνωρίσειν, ἀλλὰ πάρωρα, ὅτι ὑπέπεσεν εἰς ὀλεθρίαν πλάνην. Ὁ φιλόπατρις, ὅστις ἐλπίζει ὅτι τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσια καὶ ἡ γενικὴ διάδοσις τῆς παιδείας θέλουν ἐπιφέρει τὴν εὐταξίαν καὶ ἡσυχίαν τῆς κοινωνίας, ἐνῷ τὸ σύστημα τῆς οἰκιακῆς ἀνατροφῆς παραμελεῖται, θέλει γνωρίσειν ἐπὶ τέλους, ὅτι ἐπιχειρεῖ νὰ καθαρίσῃ ῥεύματα, ῥέοντα ἐξ ἀκαθάρτου πηγῆς. Ἡ μητρικὴ ἐπιῤῥοὴ ἐξ ἅπαντος εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ ἁρμοδιώτερον μέσον τῆς ἀνορθώσεως τοῦ πεπτωκότος ἀνθρωπίνου γένους· αὐτὴ δύναται, σὺν Θεῷ, νὰ ἐπαναγάγῃ τὸν πεπλανημένον ἄνθρωπον εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς εὐδαιμονίας. Ὁποία εὐτυχία, ἐὰν αἱ μητέρες ἠδύναντο νὰ αἰσθανθῶσιν ὅπως ἔπρεπε τὴν εὐθύνην των! Τότε ἤθελε λάβειν ὁ κόσμος διαφορετικὴν μορφήν· τότε ἠθέλομεν βλέπει σπανιώτερον ταλαιπώρους οἰκογενείας καὶ ὀδυνωμένους γονεῖς· νέα γενεὰ ἀνθρώπων ἤθελε παρουσιασθῆν εἰς τὴν ἐνεργητικὴν σκηνὴν τοῦ βίου, καὶ ἡ σκληρότης καὶ τὸ ἔγκλημα ἤθελον ἐκλείψειν. Ὦ μητέρες! σκεφθῆτε καλῶς ὁποίαν δύναμιν ἔθηκεν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν ὁ Πλάστης. Κἀμμία ἐπίγειος ἐπιῤῥοὴ δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν ὑμετέραν. Δὲν ὑπάρχει συνδυασμὸς αἰτιῶν, τόσον δραστήριος εἰς τὸ προάγειν τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅσον ἡ ἐν οἴκῳ ἀνατροφή. Ὁ Θεὸς κατέστησεν ὑμᾶς κατ' ἐξοχὴν φύλακας καὶ διοικητὰς τῆς ἀνθρωπίνου οἰκογενείας.

Ἀλλὰ μολονότι εἰς τὴν μητέρα κυρίως ἀνήκει νὰ διευθύνῃ τὰ τοῦ οἴκου, οὐδ' ὁ πατὴρ ὅμως εἶναι ἀνεύθυνος· ἐξ ἐναντίας, ἔχει μεγάλα καὶ σπουδαῖα χρέη ὡς πρὸς τὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων του. Πολλάκις μὲν ὁ πατὴρ εὑρίσκει προφάσεις ὥστε ν' ἀμελῇ τὰ τοιαῦτα χρέη· ἀλλὰ φεῦ! μὲ τὰς προφάσεις δὲν δύναται νὰ σώσῃ οὐδὲ τὰ τέκνα του ἀπὸ τὸν ὄλεθρον, οὐδ' ἑαυτὸν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῆς λύπης. Κακὴ παρηγορία θέλ' εἶσθαι πρὸς αὐτὸν, ἐνῷ καταβαίνει κατησχυμμένος καὶ τεθλιμμένος εἰς τὸν τάφον, νὰ στοχάζηται ὅτι, ἐνασχολούμενος εἰς ἄλλας ἐργασίας, ἄφινε τὰ παιδία του νὰ γίνωνται ὄνειδος καὶ ἀτιμία του. Ποῖα χρέη δύνανται νὰ ὑπερβαίνωσιν ὅσα ἔχομεν πρὸς τὰ παιδία ἡμῶν; Τὸ χρέος τοῦ χρηματολογεῖν; Ἀλλὰ καὶ τοῦ Κροίσου τὰ πλούτη ἂν ἀφήσωμεν εἰς τοὺς υἱοὺς ἡμῶν, τί θέλουν ὠφελήσειν αὐτοὺς, ἂν ἦναι διεφθαρμένοι καὶ ἄσωτοι; Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσέβεια δὲν εἶναι οἱ πολυτιμότεροι τῶν θησαυρῶν, τὰ λαμπρότερα τῶν κοσμημάτων, ὅσα δύναταί τις νὰ κληροδοτήσῃ εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας του; Καὶ ὅμως ποσάκις βλέπομεν πατέρας, ἄλλως νουνεχεῖς, οἵτινες καταγίνονται παντὶ σθένει εἰς τὴν ἐπαύξησιν τοῦ πλούτου των, ἀφίνοντες τὰ δυστυχῆ τέκνα των νὰ ἀνατρέφωνται ἐν πονηρίᾳ καὶ ἀκολασίᾳ; Κἀνεῖς δὲν δύναται νὰ χαίρῃ τὸ δικαίωμα τοῦ πατρὸς, χωρὶς νὰ ἔχῃ χρέη νὰ ἐκτελέσῃ, ἀπαιτοῦντα καιρὸν καὶ φροντίδα. Καὶ εἰς τί δυνάμεθα ἐπωφελέστερον νὰ δαπανῶμεν τὸν καιρὸν παρὰ εἰς τὸ ἀνατρέφειν οἰκογένειαν, ἥτις θέλει ζῇν ἀγαθοποιοῦσα τὸν κόσμον καὶ ἀφοῦ ἡμεῖς καταβῶμεν εἰς τὸν τάφον; Δυνάμεθά ποτε ἡμεῖς νὰ ἔχωμεν δύναμιν ἴσην μὲ τὴν τῶν εὐσεβῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων; Δυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν εἰς τὸν κόσμον πλουσιωτέραν κληρονομίαν παρὰ τὴν θερμὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἐνεργητικὴν χρηστότητα πολυαρίθμων παίδων; Βέβαια, δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία, ἐπὶ τοσοῦτον ἐκτεινομένη, καὶ τόσον γενικὸν ὄλεθρον διασπείρουσα, ὅσον ἡ ἀμέλεια τῶν γονέων. Προτιμότερον νὰ ἦναί τις πτωχὸς καὶ ταπεινὸς, παρὰ νὰ ζῇ κατησχυμμένος διὰ τὴν μοχθηρίαν ἐκείνων, ἅτινα καλοῦσιν αὐτὸν πατέρα, καὶ

νὰ αἰσθάνηται σκληρὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως διὰ τὴν ἀμέλειάν του, καθ' ἣν στιγμὴν πνέει τὰ λοίσθια. Πᾶς ἄνθρωπος, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ βιωτικὴ αὐτοῦ κατάστασις, ὀφείλει νὰ θεωρῇ τὰ πρὸς τὰ τέκνα του χρέη ὡς τὰ ἱερώτερα τῶν ὅσα ἔχει νὰ ἐκτελέσῃ. Ἐὰν τὰ παραμελήσῃ, ἀνάγκη πᾶσα νὰ θερίσῃ τὰς πικρὰς συνεπείας.

Μίαν ἄλλην παρατήρησιν πρέπει νὰ κάμωμεν ἐνταῦθα ὡς σφιγκτὰ συνδεδεμένην μὲ τὸ χρέος τῆς μητρός. Ὁ πατὴρ ὀφείλει πάντοτε νὰ διδάσκῃ τὰ παιδία του νὰ τιμῶσι τὴν μητέρα των. Ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν κάμνῃ τοῦτο, αἱ δυσκολίαι τῆς μητρὸς ἐπαυξάνουν. Ἀλλ' ὅπου οἱ γονεῖς εἶναι σύμφωνοι, ἡ ἐξουσία τῆς μητρὸς ἐνισχύεται. Ἡ ἀγάπη καὶ τὸ πρὸς τὴν μητέρα σέβας ἐπενεργοῦν ὠφελίμως εἰς τὴν καρδίαν τῶν τέκνων, διότι καθαρίζουσι καὶ ὑψόνουσι τὸν χαρακτῆρα, καὶ προφυλάττουν ἀπὸ τὴν κακίαν. Οἱ παῖδες μάλιστα δὲν θέλουν σέβεσθαι ἐπὶ πολὺ τὴν μητέρα των, ἐὰν βλέπωσιν ὅτι ὁ πατήρ των δὲν τὴν σέβεται. Σπανίως εὑρίσκει τις διεφθαρμένον νέον, ὅστις ἐσυνείθισε νηπιόθεν νὰ σέβηται καὶ ν' ἀγαπᾷ τὴν μητέρα του. Ἡ ἀπείθεια πρὸς τὴν μητέρα εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα εἰς τὸ ἐγκληματικὸν στάδιον· δι' αὐτῆς προετοιμάζεται τὸ μειράκιον εἰς τὴν περιφρόνησιν πάσης ἐξουσίας τῶν γονέων του· καὶ τότε ἡ πρόοδος εἶναι ταχεῖα εἰς τὴν θρασεῖαν καταπάτησιν ὅλων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων. Δυστυχής τις κακοῦργος, ἐνῷ ἡτοιμάζοντο νὰ τὸν κρεμάσωσιν, εἶπεν ὅτι ἡ ἐγκληματικὴ ζωή του ἤρχισε συγχρόνως μὲ τὴν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς μητρός του ἀπείθειαν· ἠσθάνθη δὲ καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι, ἂν τότε εἶχε διδαχθῆ νὰ ὑποτάσσηται, ὁλόκληρος ὁ ἀκόλουθος βίος του ἤθελεν εἶσθαι πολλὰ διαφορετικός. Εἶναι ἄρα τῆς πρώτης ἀνάγκης νὰ μὴ παραλείπωμεν τίποτε, τεῖνον νὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα μεγάλην καὶ ἀκατάπαυστον ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῶν πνευμάτων τῶν παιδίων της.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ.

ΕΚΑΣΤΟΝ ἔθνος ἔχει ἰδίαν τινὰ γλῶσσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πλουσίαν καὶ ἁρμονικήν. Ὑπάρχουσι δὲ κατὰ τὸ παρὸν τρεῖς χιλιάδες ἴσως γλῶσσαι καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, χωρὶς τῶν ὅσαι ἤδη ἔπαυσαν τοῦ νὰ λαλῶνται.

Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων εἶναι ἡ Λατινικὴ καὶ ἡ παλαιὰ Ἑλληνική, τὰς ὁποίας σπουδάζει ὅλη ἡ Εὐρωπαϊκὴ νεολαία διὰ τὰ σοφὰ συγγράμματα αὐτῶν, ἡ Ἑβραϊκὴ καὶ ἡ ἀρχαία Ἀραβική, ἡ Ἰσλανδική, καὶ ἡ Σανσκριτική.

Ἀπὸ δὲ τὰς νεωτέρας αἱ πλέον εὔχρηστοι εἶναι ἡ Γαλλική, ἡ Ἀγγλική, ἡ Γερμανική, ἡ Ἱσπανική, ἡ Ἰταλική, ἡ Ἀραβική, ἡ Ῥωσσική, ἡ Ἰνδική, ἡ Σινική, καὶ ἡ Τουρκοπερσική.

Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν πόσον ἡ σπουδὴ τῶν γλωσσῶν εἶναι ὠφέλιμος διὰ τὴν ἐμπορικὴν καὶ πολιτικὴν ἐπιμιξίαν τῶν ἐθνῶν, τὰς περιηγήσεις εἰς ξένους τόπους, τὴν κατάληψιν τῶν ξένων συγγραμμάτων, τὴν γνῶσιν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἢ βιομηχανικῶν ἀνακαλύψεων. Τίποτε ἄλλο σχεδὸν δὲν ἐκτείνει τόσον τοῦ νοὸς τὸν ὁρίζοντα, ὅσον ἡ μάθησις τῶν γλωσσῶν. Ὁ ἄνθρωπος τρόπον τινὰ πολλαπλασιάζεται ἀναλόγως μὲ τὰς γλώσσας, τὰς ὁποίας ὁμιλεῖ· ὅθεν ἔκπαλαι ἤδη οἱ Ἀθηναῖοι ὠνόμασαν διφυῆ (δίψυχον ἢ διπλοῦν) τὸν Κέκροπα, μόνον ἐπειδὴ ἐγνώριζε δύο γλώσσας, τὴν Αἰγυπτιακὴν καὶ τὴν Ἑλληνικήν.

Εὑρίσκονταί τινα ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν, ὡς εἰπεῖν, ἐκ φύσεως ἰδιαιτέραν τινὰ κλίσιν καὶ εὐμάθειαν πρὸς τὰς γλώσσας. Τοιοῦτοι μάλιστα λέγονται οἱ Πολονοί, οἱ Ῥῶσσοι, καὶ ἄλλοι τινὲς λαοὶ τῆς ἀρκτῴας Εὐρώπης· ἴσως δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες αὐτοί, ἐπειδὴ ὄχι μόνον πολλὰς γλώσσας συνήθως λαλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ καλῶς τὰς προφέρουσι.

ΠΕΡΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ.

ΣΥΜΠΕΡΑΙΝΟΥΣΙ τινες ἐκ διαφόρων τεμαχίων εἰς ἀρχαῖα συγγράμματα, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ἀσφαλίσεων ἦτο γνωστὴ καὶ ἐπὶ Ῥωμαίων. Ὀνομαστὶ δὲ ὁ Κικέρων εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς του ὁμιλεῖ περὶ τῆς προνοίας, ἣν ἔλαβεν εἰς τὴν Ἀποδίκειαν, νὰ ἀσφαλίσῃ τὰ δημόσια χρήματα ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ δρόμου.

Ἀσφαλιστικὴ ἑταιρεία κατὰ τῶν κινδύνων τῆς θαλάσσης ὑπῆρχεν ἤδη εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὸ 1560. Ψήφισμα δὲ τῆς Φλωρεντιανῆς διοικήσεως, ἐκδεδομένον κατὰ τὸ 1532 περὶ τοῦ ἐν Λιβόρνῳ ἐμπορίου, περιέχει τὰς πρώτας βάσεις ἀσφαλιστικῶν πράξεων. Εἰς ἄλλο δὲ διάταγμα τῆς αὐτῆς πολιτείας (1526) ἀπαγορεύεται ἡ ἀσφάλισις ἀνομολογήτων ἐμπορευμάτων· ὁ δὲ περίφημος ἱστορικὸς Γουϊκιαρδίνης, ὅστις ἔγραφε περὶ τῶν Κάτω Χωρῶν κατὰ τὸ 1567, σημειοῖ ὅτι οἱ ἔμποροι τῆς Ἀντουερπίας συνείθιζον ἔκτοτε νὰ ἀσφαλίζωσι τὰ πλοῖά των. Τὸ δὲ κινδυνασφαλιστικὸν κατάστημα τοῦ Ἀμστελοδάμου ἐσυστήθη κατὰ τὸ 1598· καὶ τὸ τῆς Δανίας περὶ τὸ 1726.

Ἐκτὸς τῆς ἀσφαλίσεως τῶν πραγμάτων κατὰ θάλασσαν, ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην καταστήματα, τὰ ὁποῖα ἀσφαλίζουσι τὰς οἰκοδομὰς ἀπὸ τὴν πυρκαϊάν. Τοιοῦτον ὑπάρχει εἰς τὴν Κοπεγχάγην (τῆς Δανίας) ἀπὸ τὸ 1731. Ὅταν οἰκία τις ἠσφαλισμένη καῇ, ἡ ἑταιρεία ἀποδίδει τὰ $\frac{9}{10}$ εἰς τὸν κύριον αὐτῆς, παραχωροῦσα τὰ ἐρείπια ἀντὶ τοῦ $\frac{1}{10}$· ἂν δὲ οὗτος, ἀφοῦ ἠσφάλισε τὴν οἰκίαν του ὑπὲρ τὴν ἀληθινὴν αὐτῆς ἀξίαν, φανῇ ὕποπτος ὡς ἐμπρηστής, ἡ ἑταιρεία τὸν καταδιώκει δικαστικῶς, ἀλλ' ἀναδέχεται πάντοτε τὰς ὑποθήκας, μὲ τὰς ὁποίας ἡ οἰκία ἔτυχεν ἐπιφορτισμένη. Εἰς δὲ τὴν πόλιν τῶν Παρισίων πρῶτον κατὰ τὸ 1745 ἐσυστήθη ἀσφαλιστήριον κατὰ τῶν πυρκαϊῶν· εἰς ἄλλους δὲ τόπους κατὰ διαφόρους καιρούς. Νομίζομεν περίεργον νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὸ 1609 ἐπρότειναν εἰς τὸν Κόμητα, σήμερον δὲ Δοῦκα τοῦ Ὀλδεμβούργου, προστιθεμένου τινὸς ἐπιμέτρου εἰς τοὺς τακτικοὺς φόρους, νὰ ἀναδεχθῇ αὐτὸς τὸν κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς ἀσφαλισμὸν ὅλων τῶν οἰκοδομῶν τῆς ἐπικρατείας του.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ὁ ἀπολελιθωμένος Καταῤῥάκτης τοῦ Παμποὺκ Καλεσὶ, μετὰ Εἰκονογραφίας, 1. Τὰ Ὄρη τῆς Εὐρώπης, 3. Ὁ Ῥασσέλας, 5. Ἐπιστολὴ Πλινίου τοῦ Νεωτέρου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Τραϊανὸν, 8. Ἡ πρώτη Ἀδελφοκτονία, μετὰ Εἰκονογραφίας, 10. Περὶ Νοσοκομείων, 10. Περὶ τῶν Ἔργων τῆς Φύσεως, 10. Μελέτη περὶ τῆς Καλλονῆς τοῦ Θείου Λόγου, Ὑπὸ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΤΟΥΡΖΑ, 11. Γνωμικὰ τῶν Σινῶν, 14. Περὶ Εὐγνωμοσύνης, 14. Περὶ Ὅρκων, 14. Ἡ Ἐπιῤῥοὴ τῶν Μητέρων, 14. Περὶ Διαλέκτων, 16. Περὶ Κινδυνασφαλιστικῶν Καταστημάτων, 16.